

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปเสนอตามลำดับหัวข้อ ต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

3. แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอร์ว

4. แนวคิดเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้

5. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้

6. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของการเรียนรู้

7. วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

8. บริบทโรงเรียนบ้านค้อกุดจอก

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยในประเทศ

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมอง และพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย

2. คณิตศาสตร์

3. วิทยาศาสตร์

4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5. สุขศึกษาและพลศึกษา

6. ศิลปะ

7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี

8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่า ตั้ซึ่งการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา และสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง

2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชาเท่ากับ 1 หน่วยกิต (น.ก.)

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (น.ก.)

การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

1. ศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาดตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครอง ในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่าง สันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่ และเครื่องมือทาง ภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด ชั้นปีที่ 5

1. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและหลักในการพัฒนาชาติไทย
2. สรุปพุทธประวัติตั้งแต่เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์ จนถึงพุทธกิจสำคัญหรือประวัติ ศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
3. เห็นคุณค่าและประพัตติคนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติ สลาก ชาดก เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด
4. อธิบายองค์ประกอบและความสำคัญของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนา ที่ตนนับถือ
5. แสดงความเคารพพระรัตนตรัยและปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท 3 ในพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
6. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็นพื้นฐานของสมาธิในพระพุทธ ศาสนาหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตน นับถือตามที่กำหนด
7. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือเพื่อการพัฒนาตนเองและ สิ่งแวดล้อม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส.2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และซำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลก อย่างสันติสุข

1. ยกตัวอย่างและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ ในฐานะพลเมืองดี

2. เสนอวิธีการ ปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่น จากการละเมิดสิทธิเด็ก
3. เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย
4. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

มาตรฐาน ส.2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และซำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1. อธิบายโครงสร้างอำนาจ หน้าที่และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ระบุบทบาทหน้าที่และวิธีการเข้าดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น
3. วิเคราะห์ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส.3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

1. อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ
2. ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

3. อธิบายหลักการสำคัญและประโยชน์ของสหกรณ์

มาตรฐาน ส.3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

1. อธิบายบทบาทหน้าที่เบื้องต้นของธนาคาร
2. จำแนกผลดี ผลเสียของการกู้ยืม

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส.4.1 เข้าใจความหมายความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

1. สืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่น โดยใช้หลักฐานที่หลากหลาย
2. รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อตอบคำถามทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล
3. อธิบายความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

1. อธิบายอิทธิพลของอารยธรรมอินเดียและจีนที่มีต่อไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยสังเขป

2. อภิปรายอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติต่อสังคมไทยปัจจุบัน โดยสังเขป

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

1. อธิบายพัฒนา การของอาณาจักรอยุธยาและธนบุรีโดยสังเขป

2. อธิบายปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการปกครองของอาณาจักรอยุธยา

3. บอกประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่น่าภาคภูมิใจ

4. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยอยุธยาและธนบุรีที่น่าภาคภูมิใจและควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

1. รู้ตำแหน่ง (พิกัดภูมิศาสตร์ ละติจูด ลองจิจูด) ระยะ ทิศทางของภูมิภาคของตนเอง

2. ระบุลักษณะภูมิลักษณะ ที่สำคัญในภูมิภาคของตนเองในแผนที่

3. อธิบายความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพกับลักษณะทางสังคมในภูมิภาคของตนเอง

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทางกายภาพที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่นของประชากรในภูมิภาค
2. อธิบายอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ที่ก่อให้เกิดวิถีชีวิตและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในภูมิภาค
3. นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อม และเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สำนักงานโครงการพิเศษ (2541 : 60) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดสถานการณ์และบรรยากาศให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มมีสมาชิกที่มีความแตกต่างกันในด้านสติปัญญาหรือความถนัด สมาชิกแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเองและของสมาชิกในกลุ่ม

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 : 38) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ว่าเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยแต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละคนถือเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

พนมพร เผ่าเจริญ (2541 : 226) ให้ความหมายว่า การสอนโดยเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่ครูจะทำการแนะนำให้นักเรียนทำงานร่วมกันจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนร่วมกันทุกคน

ทิสนา แชนมณี (2548 : 98) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้กลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน ประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 134) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือ และช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นลักษณะการอยู่ร่วมที่มีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการ

ช่วยเหลือซึ่งพหาคัยซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ทองเวียน ภาวรงค์ (2547 : 56) สรุปว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกันรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนในกลุ่ม เพื่อให้เกิดความสำเร็จจากการจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ สรุปว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกันในผลการกระทำที่เกิดจากการเรียนในกลุ่ม มีการช่วยเหลือกัน ทุกคนมีความสำคัญในการเรียนรู้ และทุกคนต้องตระหนักในหน้าที่ตนเอง จึงจะทำให้ทุกคนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนได้

2. หลักการและแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สลาวิน (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และไพเราะ พุ่มมัน. 2542 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Slavin. 1983 : 20-21) กล่าวว่า แนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบร่วมมือ เชื่อว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) หมายถึง ผู้เรียนจะเรียนด้วยความสุขและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ พร้อมกับเกิดความรู้สึกที่ดีงามทางสังคมจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลักการสำคัญ คือ การให้ผู้เรียนที่มีลักษณะที่ต่างกันในด้านต่าง ๆ ได้ร่วมกันเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ภายในกลุ่มจน

พนมพร เค้าเจริญ (2541 : 225 – 226) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือมีความสำคัญ คือ เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะสังคม ทำให้ความสำเร็จในการเรียนเกิดกับผู้เรียนเป็นจำนวนมากและเป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเตรียมให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข อีกทั้งยังช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิด เจตคติที่ดีต่อการเรียน สมรรถภาพในการทำงานร่วมกัน และสุขภาพจิต นอกจากนี้ยังช่วยลดพฤติกรรมการเรียนรู้แบบแข่งขันเฉพาะตนซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม สามารถร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อสร้างความสำเร็จ ได้มากกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จันทร์ดา ดันติพงศานุรักษ์ (2543 : 37-38) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการพัฒนานักเรียนในด้านวิชาการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้แบบร่วมมือมีข้อดีและมีประสิทธิภาพหลายประการ ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นของนักเรียน
2. ช่วยพัฒนาความคิดของนักเรียน
3. ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
4. ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน
5. ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน
6. ช่วยให้นักเรียนมีการปรับตัวในสังคมดีขึ้น

อนารี สัททหวิ (2543 : 33) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการเรียน ที่ให้นักเรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งทางด้านความรู้และทางด้านจิตใจ ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อน ๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อน ๆ

สนอง อินละคร (2544 : 116) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดการเรียนการสอน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4 - 6 คน ที่มีความสามารถคละกัน คือ มีนักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 - 4 คน และนักเรียนอ่อน 1 คน นักเรียนทุกคนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน มีการปรึกษาหารือภายในกลุ่ม ผลสำเร็จของนักเรียนแต่ละคน คือ ผลสำเร็จของกลุ่ม

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ และไพเราะ พุ่มมัน (2542 : 36) กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีหัวใจของการเรียนรู้ 3 ประการ คือ

1. รางวัลของทีม (Team Reward) หมายถึงผลของทีมที่ผู้ร่วมทีมทุกคนจะต้องมีโอกาสเท่ากันในการประสบผลสำเร็จ
2. ความรับผิดชอบต่องานของนักเรียนแต่ละคน (Individual Accountability) หมายถึง ผลการเรียนรู้ ผลการทำงานของแต่ละคน ที่ทำให้กลุ่มมีผลงาน โดยรวมถึงเกณฑ์ที่กำหนด สมาชิกกลุ่มต้องช่วยกันพัฒนาผลการเรียนของตน และพร้อมตลอดเวลาสำหรับการทดสอบ

3. การมีโอกาสนประสบความสำเร็จเท่าเทียมกัน (Equal Opportunities for Success) หมายถึง นักเรียนทุกคนไม่ว่ามีการเรียนในระดับใด สามารถสร้างผลงานให้กับทีม ด้วยการยกระดับผลการเรียนของตน

จันทรา ตันติพิงศานุกรักษ์ (2543 : 36-39) กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ว่าครูต้องมี ความสามารถและความพร้อมความรู้ในเนื้อหา (Knowledge of Content) ทักษะการดำเนินการในชั้นเรียน (Classroom Management Skills) ทักษะการสอน (Instructional Skills) และวิธีสอนหรือยุทธศาสตร์การสอน (Instructional Strategies) นอกจากนี้ครูยังต้องมี คุณลักษณะที่สำคัญ คือ ความสุภาพ ความเอาใจใส่ กระตือรือร้น ความรอบคอบ ห่วงใยผู้เรียน บทบาทครูผู้สอนในการจัดการเรียนแบบร่วมมือมีดังนี้

1. ชั้นเตรียมการสอน ครูต้องมีการดำเนินการในเรื่อง
 - 1.1 แจกจุดประสงค์ทางวิชาการและคั่นสังคมให้ผู้เรียนทราบ
 - 1.2 จัดขนาดของกลุ่มให้เหมาะสมกับเนื้อหาและระยะเวลา
 - 1.3 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม
 - 1.4 การจัดชั้นเรียน
 - 1.5 การจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ
2. ชั้นเริ่มบทเรียน บทบาทของครูในขั้นตอนนี้คือ
 - 2.1 การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางบวก ฟังพาท้ายซึ่งกันและกัน
 - 2.2 อธิบายภาระงาน ให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง
 - 2.3 การประเมินความสำเร็จ ในการทำงานกลุ่ม
 - 2.4 การเสริมสร้างความรับผิดชอบของสมาชิก
 - 2.5 การระบุพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในการทำกิจกรรมร่วมกัน
3. ชั้นกำกับดูแลการสอน ครูควรมีการกำกับดูแลในสิ่งต่อไปนี้
 - 3.1 พฤติกรรมของนักเรียน ควรมีแบบสังเกตการณ์เพื่อบันทึกการปฏิบัติงาน และใช้เป็นข้อมูลในการติชมการทำงานของกลุ่ม
 - 3.2 มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในด้านการแนะนำการเรียนทั่วไป
4. ชั้นประเมินผลงานและกระบวนการทำงาน
 - 4.1 ผู้สอนสามารถประเมินความสำเร็จในการทำกิจกรรมของนักเรียน ด้านวิชาการ และทักษะทางสังคม

4.2 การประเมินผลงานด้านวิชาการ ได้แก่การประเมินผลความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนรู้ของนักเรียน

4.3 การประเมินผลทางด้านสังคม เพื่อให้ทราบว่าสมาชิกของกลุ่มได้ใช้ทักษะทางสังคมด้านใดบ้าง การทำงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพเพียงใด

จอห์นสัน (สก็อตซ์ นิรัญทวิ และไพเราะ พุ่มม่น. 2543 : 37 ; อ้างอิงมาจาก Jonson. 1984 : 9-10) ได้แยกแยะให้เห็นความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกลุ่มเดิมและการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจมีพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันทางบวก (Positive Interdependence) สมาชิกทั้งกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกันและพร้อมใจกันที่จะทำให้ทุกคนในกลุ่มแสดงความสามารถได้เท่าเทียมกัน

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกต้องมีความชัดเจนในความรับผิดชอบต่อผลงานแต่ละกลุ่ม (Individual Accountability) ผู้เรียนแต่ละคนต้องแสดงความก้าวหน้าให้กลุ่มทราบและกลุ่มต้องช่วยเหลือให้แต่ละคนก้าวหน้าไปถึงระดับสูงสุด

3. การเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกของกลุ่มจะมีลักษณะหลากหลายแตกต่างกันในแง่ความรู้ ความสามารถและบุคลิก ขณะที่กลุ่มแบบเดิมจะมีลักษณะใกล้เคียงกันหรือสนใจเรื่องเดียวกันเป็นส่วนใหญ่

4. การเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำในกลุ่ม ในขณะที่กลุ่มแบบเดิมหัวหน้ามักถูกเลือกให้บุคคลหนึ่งทำหน้าที่ผู้นำ

5. กลุ่มแบบร่วมมือ ทุกคนรับผิดชอบการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน ทุกคนต้องมุ่งมั่นและกระตุ้นแต่ละคนทำงานตามที่กำหนด กลุ่มแบบเดิมสมาชิกไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบซึ่งกันและกัน

6. กลุ่มแบบร่วมมือมีเป้าหมายที่จะพัฒนาการเรียนการสอนของแต่ละคนให้ถึงขั้นจุดสุดยอดของเขา พร้อมกันรักษาความสัมพันธ์ในการทำงานที่ดีไว้ ส่วนกลุ่มแบบเดิมมุ่งหวังเพียงทำงานกลุ่มให้สำเร็จเท่านั้น

7. กลุ่มแบบร่วมมือผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมหลาย ๆ ด้าน ส่วนกลุ่มแบบเดิมมักจะถูกคาดหวังว่าจะเกิด แต่มักจะถูกละเลยเสียเป็นส่วนใหญ่

8. กลุ่มแบบร่วมมือ ครูจะต้องคอยสังเกต วิเคราะห์การทำงานร่วมกัน และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้กลุ่มทำงานดีขึ้น แต่กลุ่มแบบเดิมครูมักจะเข้าไปแทรกในการทำงานมาก

9. กลุ่มแบบร่วมมือ ครูจะแนะวิธีการสร้างกระบวนการทำงาน การทำงานที่มีประสิทธิภาพแก่กลุ่ม โดยไม่มีการบังคับ แต่ในกลุ่มแบบเดิมจะไม่เน้นกระบวนการจะเน้นที่ผลงาน

สรุปได้ว่า ลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือที่สำคัญ คือ การเรียนเป็นกลุ่มย่อยที่สมาชิกกลุ่มต้องรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน โดยจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในกลุ่ม สมาชิกกลุ่มมีความแตกต่างกัน เช่น ด้านสติปัญญา ความถนัด ด้านสังคม หรือทักษะอื่น ๆ เป็นต้น

4. องค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือ

วัตนาพร ระงับทุกข์ (2541 : 38) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ได้แก่

1. การพึ่งพาอาศัยกัน (Positive Interdependence) สมาชิกทุกคนมีหน้าที่และมีความสำคัญเท่าเทียมกัน สมาชิกตระหนักดีว่า ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกภายในกลุ่ม

2. การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (Face to Face Interaction) นักเรียนเรียนเป็นกลุ่ม ปรึกษาหารือ ซักถาม ได้ตอบซึ่งกันและกัน สมาชิกมีส่วนร่วม และยอมรับเหตุผลของผู้อื่นเป็นการฝึกทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม

3. หน้าที่รับผิดชอบของแต่ละบุคคล (Individual Accountability) สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และจะต้องทำงานที่ได้รับมอบหมาย อย่างเต็มความสามารถ

4. ทักษะทางสังคม (Social Skills) นักเรียนที่ไม่มีทักษะในการทำงานร่วมกัน ควรวางพื้นฐานให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่มดังนี้

4.1 ทักษะการจัดกลุ่มอย่างรวดเร็วและทำงานในกลุ่ม โดยไม่รบกวนผู้อื่น

4.2 ทักษะการทำงานกลุ่มให้เกิดผลดี เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

อธิบายได้ตอบ แบ่งปันอุปกรณ์ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน

จันทรา ดันติพงศานุรักษ์ (2543 : 38-39) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือจะมีประสิทธิภาพถ้าสมาชิกภายในกลุ่มมองเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ 5 ประการ คือ

1. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของนักเรียนทางบวก (Positive Interdependence) หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น ทุกคนมีบทบาทหน้าที่และประสบความสำเร็จร่วมกัน

2. การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในระหว่างการทำงานกลุ่ม (Face to Face Promotive Interaction) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยเหลือสมาชิกให้ประสบความสำเร็จ โดยและเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และอธิบายความรู้ให้เพื่อนในกลุ่มฟัง ทำให้นักเรียนได้ติดต่อกันโดยตรง เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งจะทำให้เกิดลักษณะการทำงานกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

3. การตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิก (Individual Accountability)

3.1 การแก้ปัญหาขัดแย้ง

3.2 การวิจารณ์ความคิดเห็นโดยไม่วิจารณ์เจ้าของความคิด

3.3 การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีในการชี้แนะการทำงานกลุ่ม

3.4 ความสามารถในการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง

4. ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Group Skills) เป็นทักษะที่นักเรียนควรได้รับการฝึกก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

5. กระบวนการกลุ่ม ทุกคนที่เป็นสมาชิกกลุ่มต้องรับผิดชอบต่อการเรียนของสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกทุกคนต้องมุ่งมั่นและกระตุ้นให้แต่ละคนทำชิ้นงานที่กำหนด เช่น อธิบายการกระทำของสมาชิกที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ ให้ตัดสินใจการกระทำของสมาชิกว่าควรรักษาไว้หรือควรเลิกปฏิบัติ ให้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่ดี และพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เพื่อนำมาวิเคราะห์ภายหลัง ให้เล่าเหตุการณ์ปัญหาในกลุ่ม หรือวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของกลุ่มจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การเรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย คือ การจัดกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกของสมาชิกกลุ่ม ความรับผิดชอบต่องานกลุ่มของสมาชิก ทักษะทางสังคม และการประเมินกระบวนการทำงานกลุ่มโดยครูผู้สอน

5. รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ

พนมพร เผ่าเจริญ (2541 : 229-233) แยกประเภทของการเรียนรู้แบบร่วมมือดังนี้

1. Formal Cooperative Learning Group เป็นการจัดกลุ่มให้นักเรียนรู้แบบร่วมมือโดยผู้สอนวางแผนให้นักเรียน ต้องใช้เวลาในการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เสร็จ อาจใช้เวลาตั้งแต่ 1 คาบเรียน จนถึงหลายสัปดาห์ ผู้สอนอาจจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น การให้นักเรียนแก้ปัญหาการให้เขียนรายงาน หรือเรียงความ การให้ทำการทดลอง และการอ่านและทำความเข้าใจบทความหรือเอกสารอื่น ๆ

บทบาทของครู

1. กำหนดจุดประสงค์ของบทเรียนให้ชัดเจน
2. เตรียมการสอนเกี่ยวกับ ลักษณะและขนาดของกลุ่ม การจัดห้องเรียน สื่อการสอน และอธิบายบทบาทสมาชิกในกลุ่ม
3. อธิบายงานและจุดประสงค์ในการเรียนให้รักเรียนทุกคนเข้าใจ
4. วางแผนการเรียนให้ครบ 5 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
5. ตักเตือนและจัดจ้งหะการทำงานกลุ่ม ใน โอกาสที่จำเป็น
6. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระบวนการในการทำงานกลุ่ม

2. Informal Cooperative Learning Group เป็นการจัดกลุ่มให้นักเรียนเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยให้นักเรียนทำงานกลุ่มอย่างชั่วคราวเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของกลุ่ม อาจใช้เวลาเพียงเล็กน้อย เช่น 2-3 นาที จนถึง 1 คาบเรียนการเข้ากลุ่มแบบนี้จะช่วยกระตุ้นความสนใจ และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน ผู้สอนใช้กลุ่มแบบนี้แทรกกับการเรียนการสอนแบบปกติ

3. Base Group เป็นการจัดกลุ่มให้นักเรียนเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยนักเรียนใช้เวลายาวนานในการอยู่ประจำกลุ่ม สมาชิกมีความเท่าเทียมกัน จัดกลุ่มแบบละความสามารรถ สมาชิกในกลุ่มต้องมีความรักสามัคคีกัน ช่วยเหลือกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จในกลุ่ม

บทบาทของครู

1. กำหนดจุดประสงค์ในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
2. จัดกลุ่มผู้เรียน ได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านขนาดของกลุ่ม ลักษณะของสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาในการทำงาน
3. การอธิบายให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับงานที่ต้องทำ
4. สังเกตประสิทธิภาพในการทำงาน และเข้าไปจัดจ้งหะเพื่อให้ความช่วยเหลือการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน การช่วยให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการทำงานกลุ่มของตน

สลาวิน (เสรี ฤนนอก, 2542 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Slavin, 1987 : 7-43) เสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

1. กำหนดนักเรียนเข้ากลุ่ม แต่ละกลุ่มมีสมาชิกประมาณ 4 คน ประกอบด้วยคนเก่งที่สุด 1 คน คนอ่อนที่สุด 1 คน และคนที่เรียนได้ดีปานกลางอีก 2 คน
2. ครูเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้นเป็นการสอนเนื้อหา โดยใช้สื่อต่าง ๆ โดยครูผู้สอนจากนั้นให้ผู้เรียนได้ปรึกษาหารือจนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทุกคน

3. การศึกษากลุ่มย่อย ผู้เรียนจะต้องศึกษาเนื้อหาในกลุ่มของตนอย่างแจ่มแจ้ง และต้องช่วยเพื่อนในกลุ่มในการทำความเข้าใจกิจกรรมหรือเนื้อหาที่ศึกษาด้วยกัน

4. การทดสอบย่อย ผู้เรียนจะลงมือทดสอบในเวลาที่กำหนด โดยครูไม่อนุญาตให้มีการช่วยเหลือกัน ผู้เรียนต้องทำการทดสอบด้วยตนเอง

5. กลุ่มได้รับการยกย่อง ยอมรับ จุดประสงค์หลัก คือให้มีการปรับปรุงการเรียน เป็นรายบุคคลและของกลุ่มเพื่อจะได้บรรลุเป้าหมายและการได้รับการยกย่องชมเชย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการจัดและจุดมุ่งหมายในการจัดกลุ่มการเรียน เช่น รูปแบบที่จัดตามระยะเวลาที่กำหนดในการเรียนเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการ หรือรูปแบบตามการรับผิดชอบงานในกลุ่มเพื่อฝึกทักษะความร่วมมือ ความรับผิดชอบในกลุ่มเป็นสำคัญ และสามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบผสมผสานกัน คือ การกำหนดเนื้อหาในการเรียนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ โดยอาศัยทักษะกระบวนการทางสังคม

6. กิจกรรมและขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สำนักงานโครงการพิเศษ (2541 : 61-62) เสนอขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ร่วมกันในการดำเนินการสอนดังนี้

1. ขั้นเตรียม เป็นขั้นที่ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ประมาณ 2-4 คน โดยคละนักเรียนในกลุ่มให้แตกต่างกันในด้านสติปัญญา ความถนัด และภูมิหลัง ครูแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียน

2. ขั้นสอน เป็นขั้นที่ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แหล่งข้อมูลและมอบหมายงานให้แก่กลุ่ม

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นขั้นที่นักเรียนได้ฝึกทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน หรือนักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยแต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ตามที่ตนได้รับมอบหมายในกลุ่ม

4. ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ เป็นการตรวจสอบการทำงานของกลุ่มว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและผลงานบุคคล บางกรณีต้องซ่อมเสริมก่อนการทดสอบ

5. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นขั้นที่ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ขั้นนี้ครูอาจต้องให้ความรู้ที่จำเป็นเพิ่มเติมแล้วจึงร่วมกันประเมินผลการทำงานเป็นกลุ่ม ในขั้นนี้ควรมีการเสริมแรงหรือให้กำลังใจต่อกลุ่ม

ศักดิ์ชัย นิธิวุฒิวี และไพเราะ พุ่มมั้น (2542 : 43) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือไม่ว่าจะใช้เทคนิคใดก็ตาม ควรทำตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ครูแนะนำทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน จัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย 2-6 คน แนะนำบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียน วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และการฝึกทักษะพื้นฐานสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่มขั้นสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหาและแหล่งการเรียนรู้ อธิบายขั้นตอนการทำงาน

2. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนร่วมทำกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ

3. ตรวจสอบผลงานและทดสอบ เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล โดยตรวจว่าสมาชิกกลุ่มปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการหรือยัง

4. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม โดยครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ครูอาจเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่ชัดเจน รวมถึงการประเมินผลการทำงานกลุ่มพิจารณาจุดเด่นจุดด้อยเพื่อการปรับปรุง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 27-28) เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

1. อภิปราย โดยเน้นประสบการณ์เดิมของนักเรียน เพื่อกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน

2. นักเรียนเข้ากลุ่ม (คละกันระหว่างนักเรียนระดับเก่ง กลาง อ่อน) ครูแนะนำช่วยเหลือให้นักเรียนเข้ากลุ่มอย่างเหมาะสม

3. สร้างกระบวนการกลุ่ม ทำความเข้าใจและอภิปรายหน้าที่บทบาทของสมาชิก

4. กลุ่มเลือกหัวข้อที่จะเรียน

5. แลกเนื้อหาย่อย แต่ละกลุ่มนำหัวข้อของกลุ่มมาแลกเปลี่ยนออกย่อย ๆ

6. สมาชิกกลุ่มศึกษาค้นคว้า ตามหน้าที่รับผิดชอบที่กลุ่มมอบให้

7. นำข้อมูลนำเสนอกลุ่มในแต่ละกลุ่มย่อย สรุปเป็นรายงานของกลุ่ม

8. เตรียมนำเสนอกลุ่มใหญ่ นำข้อสรุปของกลุ่มมาร่วมกันทบทวนพิจารณาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กลุ่มสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ พัฒนาให้รายงานมีความสมบูรณ์ที่สุดเพื่อนำเสนอกลุ่มใหญ่

9. เสนอกลุ่มใหญ่ นำเรื่องที่กลุ่มย่อยปรับปรุงแล้วเสนอกลุ่มใหญ่พิจารณา
ร่วมกัน

10. ประเมินผลงาน ทุกคน ทุกกลุ่ม ร่วมกันประเมินผลงาน ประเมินผลการเรียนรู้ และประเมินกระบวนการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถสรุปขั้นตอนการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การทำเข้าสู่บทเรียนและการเตรียมกลุ่มร่วมมือในการเรียน โดยลดความสามารถของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ
2. ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการเรียนในชั้นเรียนและในกลุ่มโดยครูและนักเรียน
3. ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ร่วมกันวางแผนไว้ และการประเมินกระบวนการทำงานร่วมกันในกลุ่ม
4. ขั้นตอนที่ 4 การร่วมกลั่นกรองงานในกลุ่ม ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน ฝึกการยอมรับและความช่วยเหลือกันในกลุ่ม
5. ขั้นตอนที่ 5 การนำเสนองานต่อชั้นเรียน ฝึกทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
6. การประเมินผลการเรียนรู้ หรือประเมินความรู้ความเข้าใจในการเรียนเป็นรายบุคคล และประเมินความสำเร็จของผลงานกลุ่ม

การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ตามขั้นตอนดังกล่าวสามารถทำได้ทั้งแบบเป็นทางการ เช่น โดยการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ เป็นต้น และการประเมินโดยอาศัยแบบทดสอบอย่างเป็นทางการ

7. วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลายวิธีการสอน ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ได้แก่ จันทรา ตันติพิงสานุรักษ์ (2543 : 36-39) กล่าวไว้ ดังนี้

1. คิดและคุยกัน (Think – Pairs –Share) เพื่อนเรียน (Partners) และผลัดกันพูด (Say and Switch) ทั้ง 3 รูปแบบ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกัน คือ ให้นักเรียนจับคู่กันในการตอบคำถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นหรือประสบการณ์ หรือทำความเข้าใจเนื้อหาที่เป็นความคิครอบขอบ เมื่อมีคำตอบแล้วนักเรียนจะนำไปถ่ายทอดให้เพื่อนต่อไป

2. กิจกรรมโต๊ะกลม (Roundtable หรือ Roundrobin) เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จัดผู้เรียนจำนวนมากกว่า 2 คนขึ้นไป และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคน

ในกลุ่มเขียนหรือเล่าความคิดเห็นของตน เล่าประสบการณ์ ความรู้ สิ่งที่กำลังศึกษา หรือสิ่งที่กำหนดไว้ โดยเวียนไปทางด้านใดด้านหนึ่งจนครบทุกคน

3. คู่ตรวจสอบ (Pairs Check) มุมสนทนา (Corners) ร่วมกันคิด (Numbered Heads Together) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เป็นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนทำงานกลุ่มย่อยกลุ่มละ 2-6 คน โดยนักเรียนในกลุ่มต้องตระความสามารถให้ช่วยกัน คำตอบคำถาม แก้ไขข้อปัญหาให้นักเรียนแลกเปลี่ยน ตรวจสอบคำตอบกับนักเรียนในกลุ่มอื่น หรือครู

4. การสัมภาษณ์แบบสามขั้นตอน (Three – step – Interview) เหมาะสำหรับสมาชิกที่มีจำนวน 3-4 คน มีหลักการดังนี้

4.1 นักเรียนจับกลุ่มกัน นักเรียนคนหนึ่งเป็นผู้สัมภาษณ์ คนหนึ่งเป็นคนตอบ และอีกคนเป็นคนบันทึก ในกรณีที่มีสมาชิกกลุ่ม 4 คน ให้จับกันเป็นคู่ ๆ และให้คนหนึ่งเป็นคนถามและจดประเด็นในการอภิปราย พร้อม ๆ กันทั้ง 2 คู่

4.2 หลังจากการสัมภาษณ์หรืออภิปรายตามหัวข้อจบลงเรื่องหนึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มย่อยจะสลับบทบาทในการสัมภาษณ์หรือสนทนาหัวข้ออื่น ๆ

4.3 เมื่อการอภิปราย หรือการสัมภาษณ์แล้วนักเรียนแต่ละกลุ่มย่อยผลัดกันเล่าสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ให้กลุ่มทราบ

4.4 การสัมภาษณ์แบบสามขั้นตอนเป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ด้านการฟัง การสื่อสาร เรื่องที่นำมาสัมภาษณ์ควรเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียนที่น่าสนใจ

5. การแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Team Games Tournament หรือ TGT) และการแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student Team Achievement Division หรือ STAD) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกันมีรายละเอียดดังนี้

5.1 การนำเสนอบทเรียน (Class Presentation) โดยการนำเสนอความคิดรวบยอดใหม่ หรือบทเรียนใหม่

5.2 การจัดทีม (Team) จัดนักเรียนเป็นกลุ่มกลุ่มละประมาณ 4-5 คน โดยตระความสามารถหรือเพศ

5.3 การแข่งขัน/ การทดสอบ ในขณะที่รูปแบบ TGT ใช้การแข่งขันรูปแบบ STAD ใช้การทดสอบย่อยเพื่อวัด ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

5.4 การยอมรับความสำเร็จของทีม (Team Recognition) ทั้งรูปแบบ TGT และรูปแบบ STAD เมื่อเสร็จการแข่งขันจะนำคะแนนของสมาชิกในกลุ่มร่วมกันและหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่มกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุดจะได้รับการยอมรับให้เป็นกลุ่มชนะเลิศ

6. ปริศนาความรู้ (Jigsaw) เป็นการสอนที่แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่ตนได้รับมอบหมายจากกลุ่ม สมาชิกต่างกลุ่มที่ได้รับมอบหมายในเรื่องเดียวกันจะร่วมกันศึกษาจากนั้นจะกลับกลุ่มของตนเพื่ออธิบายหัวข้อที่ตนศึกษาให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟัง เพื่อให้เพื่อนในกลุ่มได้รู้เนื้อหาครบทุกหัวข้อ

7. การสืบสอบเป็นกลุ่ม (Group Investigation) การจัดการเรียนการสอนแบบนี้เป็นบรรยากาศการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้แบบสืบสอบเป็นกลุ่ม จะแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน หรือน้อยกว่านี้ แต่ละคนจะวางแผนกันเองกว่าจะศึกษาหัวข้ออะไร และจะศึกษาอะไร

8. การเรียนการสอนกลุ่มเพื่อนช่วยเหลือเพื่อนเป็นรายบุคคล (Team Assisted Individualization หรือ TAI) เป็นการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลเข้าด้วยกัน เน้นความตอบสนองระหว่างบุคคล โดยให้นักเรียนศึกษาทำกิจกรรมร่วมกลุ่ม แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมค่าคะแนนของแต่ละคนจะนำมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม

9. การเรียนรู้แบบร่วมมือผสมผสานการอ่านและการเขียน (Cooperative Integrated Reading and Composition หรือ CIRC) เป็นรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป เพราะมีความสามารถในการอ่านได้พอสมควร โดยครูผู้สอนแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเก่งและอ่อนแล้วสอนทีละกลุ่ม ขณะที่ครูสอนกลุ่มหนึ่งอีกกลุ่มหนึ่งให้จับคู่กันฝึกอ่านออกเสียง จัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยสมาชิกทุกคนช่วยเหลือกัน มีการฝึกฝนการทำงานกลุ่ม กระบวนการกลุ่มและการประเมินผลเป็นรายบุคคล

8. ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จันทร่า ดันดิพงสานุรักษ์ (2543 : 36-39) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือมีประโยชน์ต่อนักเรียนดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุก ๆ คนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน
2. ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแสดงความคิดเห็นลงมือทำอย่างเท่าเทียมกัน

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กเก่งได้มีโอกาสช่วยเหลือและแสดงน้ำใจ ส่วนเด็กอ่อนเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

4. ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมคิด การระดมความคิด นำข้อมูลมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสม เป็นการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจร่วมกัน

5. ส่งเสริมทักษะทางสังคม ผู้เรียนปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน มีความเข้าใจกัน

6. ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และไพเราะ พุ่มมัน (2542 : 43) กล่าวว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ การยอมรับซึ่งกันและกัน และการสื่อความหมาย สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขพร้อม ๆ กับการพัฒนาความดีงาม ความรู้ และความสามารถไปด้วยกัน

ฮาสซาร์ด (วรรณทิพา รอดแรงคำ. 2540 : 98-99 ; อ้างอิงมาจาก Hassard. 1990 : unpagged) กล่าวถึงการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลทางด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัย คือ

ด้านพุทธิพิสัย

1. มีความคงทนในการเรียนรู้ นำเอาสิ่งที่เรียนรู้แล้วไปใช้ เกิดการถ่ายโยงข้อเท็จจริง มโนคติ และหลักการ

2. มีความสามารถทางภาษา

3. สามารถแก้ปัญหาได้

4. มีทักษะความร่วมมือในการทำงาน

5. มีความคิดสร้างสรรค์

6. เกิดความตระหนักและใช้ความคิดของตนเอง

7. มีความสามารถในการแสดงบทบาทที่ได้รับมอบหมาย

ด้านจิตพิสัย

1. มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์

2. มีความสนุกสนานและเกิดความพอใจที่จะเรียนรู้

3. มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน

4. ลดอคติและความลำเอียง

5. ยอมรับวัฒนธรรมและประเพณี และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

6. พัฒนาทักษะระหว่างบุคคล

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวข้องกับประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยจัดกิจกรรมให้เหมาะสมตามหลักการและขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอว์

1. ความหมายของการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบจิกซอว์ (Jigsaw)

ธนวรรณ เทียนแจษฎา (2548 : 49) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw เป็นการจัดการเรียนเป็นกลุ่มเล็กประมาณ 3-6 คน จัดผู้เรียนที่มีความสามารถละกัน จัดเป็น 2 กลุ่ม เรียกว่า “กลุ่มบ้าน” (Home Group) และ “กลุ่มผู้มีประสบการณ์” (Expert group) สมาชิกของแต่ละกลุ่มศึกษาหัวข้อที่ได้รับมอบหมายในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ (Expert group) แล้วนำความรู้ไปอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มบ้าน (Home Group) ฟัง เป็นการเรียนที่ส่งเสริมความร่วมมือและถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม การประเมินผลรวมคะแนนเป็นของกลุ่ม ครูอาจเสริมแรงด้วยรางวัลหรือประกาศชมเชย

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547 : 177) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิกซอว์ เป็นการจกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดการต่อภาพ โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ทุกกลุ่มจะได้รับการมอบหมายให้ทำกิจกรรมเดียวกัน ผู้สอนจะแบ่งเนื้อหาของเรื่องที่จะให้เรียนรู้ออกเป็นหัวข้อย่อยเท่ากับจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่ม และมอบหมายให้แต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าคณละหัวข้อ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องที่ตนได้รับมอบหมายให้ศึกษาจากกลุ่มสมาชิกต่างกลุ่มที่ได้รับมอบหมายในหัวข้อเดียวกัน ก็จะทำการศึกษาค้นคว้าร่วมกัน จากนั้นผู้เรียนแต่ละคนจะกลับกลุ่มเดิมของตน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญอธิบายความรู้ เนื้อหาสาระที่ตนศึกษาให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟัง เพื่อให้เพื่อนสมาชิกทั้งกลุ่มได้รู้เนื้อหาสาระครบทุกหัวข้อย่อยและเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระทั้งเรื่อง

สุวคนธ์ ทองแก่น (2547 : 44) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิกซอว์ (Jigsaw) เป็นการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มเล็กประมาณ 3-6 คน จัดนักเรียนที่มีความสามารถละกัน จัดเป็น 2 กลุ่ม เรียกว่า “กลุ่มบ้าน” และ “กลุ่มผู้มีประสบการณ์” สมาชิกของแต่ละกลุ่มศึกษาหัวข้อที่ได้รับมอบหมายในกลุ่มผู้มีประสบการณ์ แล้วนำความรู้ไปอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มบ้านฟัง เป็นการเรียนที่ส่งเสริมความร่วมมือและถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม การประเมินผลรวมคะแนนเป็นของกลุ่ม ครูอาจเสริมแรงด้วยรางวัลหรือประกาศชมเชย

นรินทร์ กระพี้แดง (2542 : 28) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค Jigsaw หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน นักเรียนในกลุ่มมีความสามารถต่างกัน เรียนรู้ร่วมกัน ผู้สอนกำหนดให้แต่ละคนในกลุ่มศึกษา เนื้อหาย่อย ๆ แตกต่างกัน โดยไปศึกษาร่วมกับสมาชิกของกลุ่มหลักอื่น ๆ ที่ได้รับผิดชอบใน หัวข้อย่อยเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า กลุ่มผู้มีความรับผิดชอบ แล้วนำผลการศึกษา มาอธิบายให้เพื่อน นักเรียนในกลุ่มหลักของตนฟัง นักเรียนทุกคนรับผิดชอบต่อกันของกลุ่มของตนเองร่วมกัน

ปิยะจักร ขาวแก้ว (2542 : 18) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค Jigsaw เป็นการจัดให้ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน กลุ่มละ 3-6 คน เรียนรู้ร่วมกัน โดยครูแบ่ง บทเรียนออกเป็นเรื่องย่อย ๆ เท่ากับจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม แบ่งหัวข้อในการศึกษาคนละ หัวข้อแล้วให้สมาชิกที่ศึกษาเรื่องเดียวกันของทุกกลุ่มไปศึกษาและอภิปรายร่วมกันจนเกิดความ เข้าใจดีแล้วจึงกลับไปรายงานผลให้สมาชิกในกลุ่มฟังที่ละหัวข้อจนครบถ้วน เมื่อจบบทเรียนครู จะทำการทดสอบความรู้และให้รางวัลเป็นการเสริมแรง

จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบจิกซอว์ (Jigsaw) ดังกล่าวมา ข้างต้นสรุปได้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่ม โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มกลุ่มละ 3-6 คน โดยลดความสามารถ คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ในแต่ละกลุ่มคือ กลุ่มบ้านสมาชิกจะ ได้รับหัวข้อย่อยในการศึกษาต่างกัน นักเรียนที่ได้หัวข้อเดียวกันในแต่ละกลุ่มไปร่วมกันศึกษา ยังกลุ่มใหม่ คือ กลุ่มผู้มีความรับผิดชอบ เมื่อเข้าใจดีแล้วจึงกลับมารวมกันที่กลุ่มประจำหรือกลุ่ม บ้าน และอธิบายเนื้อหาในหัวข้อที่ตนไปศึกษามาให้เพื่อนในกลุ่มฟัง โดยเรียงตามลำดับเนื้อหา ก่อนหลัง การประเมินผลจะรวมคะแนนของทุกคนเป็นคะแนนของกลุ่ม ครูอาจเสริมแรงโดย การให้รางวัลหรือชมเชยเมื่อเสร็จสิ้นการประเมินผล

2. รูปแบบเทคนิคจิกซอว์

การเรียนรู้แบบจิกซอว์ มีนักการศึกษานำเสนอรูปแบบไว้ ดังนี้

อรอนสัน (อารุณี บุญยีน. 2547 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Aronson. 1978 : WebSite) การสอนแบบจิกซอว์ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระ และได้นำเสนอพื้นฐานของจิกซอว์ คือ การ แยกปัญหาเป็นหมวดหรือหัวข้อ สำหรับสมาชิก 1 กลุ่ม นักเรียนแต่ละคนได้รับวิธีการแตกต่างกัน เพื่อแก้ปัญหาให้สมบูรณ์ นักเรียนที่มีข้อมูลเหมือนกันและก็จะรวมกลุ่มเดียวกัน การรวมกลุ่ม ด้วยกันเพื่อให้ผู้เรียน ได้ศึกษาจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. รับผิดชอบความคิดเห็นรายบุคคลของแต่ละหัวข้อ
2. เพื่อปรับปรุงยุทธศาสตร์ในการสอนผู้เรียน ได้ทดลองเรียนร่วมกับผู้เรียน

กลุ่มเดิม

คลาต (อาร์ลูนิ บุญยืน. 2547 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Clark. 1994 : Web Site) ได้นำเสนอการสอนแบบจิ๊กซอว์ เป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 แนะนำหัวข้อทั้งหมดให้กับนักเรียน

ขั้นที่ 2 ตำรavnักเรียนรวมกลุ่มๆละ 4 คน นักเรียนแต่ละคนแยกไปกลุ่มย่อยตามกลุ่มที่ตนรับผิดชอบศึกษาตามหัวข้อที่กำหนด

ขั้นที่ 3 นักเรียนกลับไปสู่กลุ่มเดิมและนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มย่อยมารายงานในกลุ่ม

ขั้นที่ 4 การรวบรวมและประเมินผล สมาชิกแต่ละคนนำข้อมูลที่ได้นำเสนอในกลุ่มจนครบ และทดสอบข้อมูลความรู้ของกลุ่ม

มิลลิส และคอนเทล (อาร์ลูนิ บุญยืน. 2547 : 19 ; อ้างอิงมาจาก Milils and Cottell. 1988 : Web Site) ได้อธิบายการเรียนแบบจิ๊กซอว์ โดยการเรียนรวมกันของนักเรียน 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม A แบ่งนักเรียนเป็น A1 A2 A3 A4

กลุ่ม B แบ่งนักเรียนเป็น B1 B2 B3 B4

กลุ่ม C แบ่งนักเรียนเป็น C1 C2 C3 C4

กลุ่ม D แบ่งนักเรียนเป็น D1 D2 D3 D4

นักเรียนทุกคนที่ได้รับหมายเลข 1 ของแต่ละกลุ่มรวมเป็น กลุ่มที่ 1 แล้วช่วยกันคิดหาความคิดรวบยอดในหัวข้อที่กำหนด

นักเรียนที่ได้รับหมายเลข 2 ของแต่ละกลุ่มรวมกันเป็นกลุ่มที่ 2 แล้วช่วยกันคิดหาความคิดรวบยอด โดยวิธีที่แตกต่างกัน กลุ่ม 3 และกลุ่ม 4 ก็ดำเนินการเหมือนกัน การรวมกลุ่มย่อย เพื่อศึกษาข้อมูลและรับรู้ข้อมูลเพื่อที่จะนำไปขยายผลต่อสมาชิกกลุ่มเดิมของตน (กลุ่ม A-D)

วิลลิตน์ สุนทรโรจน์ (2544 : 67-68) ได้นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบต่อภาพ มี 2 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 (Jigsaw I)

การเรียนรู้แบบ Jigsaw เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เทคนิคนี้ใช้กันมากในรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาจากตำราเรียน (เช่น สังคมศึกษา ภาษาไทย) ขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย

1. ครูแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยๆ ให้เท่ากับจำนวนสมาชิกกลุ่ม
2. จัดกลุ่มผู้เรียน โดยให้มีความสามารถคล้ายกัน เรียกว่า “กลุ่มบ้าน” (Home Group) แล้วมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนศึกษาหัวข้อที่ต่างกัน
3. ผู้เรียนได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกันเพื่อทำงานและศึกษาร่วมกันในหัวข้อดังกล่าว เรียกว่า “กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ” (Expert Groups)
4. สมาชิกแต่ละคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และกลับไปกลุ่มเดิมของตน ผลักดันอธิบายเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ
5. ครูทดสอบเนื้อหาที่ศึกษาแล้วให้คะแนนรายบุคคล

รูปแบบที่ 2 (Jigsaw II)

การเรียนรู้แบบ Jigsaw II เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นจากเทคนิค Jigsaw I โดยมีจุดมุ่งหมายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน และพึ่งพากันในกลุ่มมากขึ้น กระบวนการของ Jigsaw II เหมือน Jigsaw I ทุกประการ เพียงแต่ในช่วงของการประเมินผล ครูจะนำคะแนนทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะคิดประกาศไว้ที่ป้ายของห้อง

ผู้เรียนที่เข้าร่วมในวิธีการนี้จะแบ่งเป็นทีม โดยมีสมาชิกที่คล้ายกัน เช่นเดียวกับ ทีมใน TGT และ STAD ผู้เรียนแต่ละคนได้รับมอบหมายให้อ่านเนื้อเรื่องที่กำหนดและได้รับ “หัวข้อสำหรับผู้เชี่ยวชาญ” ที่ต้องการศึกษาโดยละเอียด เมื่อผู้เรียนทุกคนอ่านเนื้อเรื่องจบในหัวข้อเดียวกันของแต่ละกลุ่ม จะร่วมกันอภิปรายในหัวข้อนั้น โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที หลังจากนั้นผู้เชี่ยวชาญก็จะกลับมายังทีมของตนเพื่ออธิบายในส่วนที่ตนรู้ให้คนอื่นและในที่สุดผู้เรียนทุกคนต้องตอบข้อสอบที่ออกคลุมเนื้อหาทุกหัวข้อ คะแนนที่ผู้เรียน ได้จะใช้รวมเป็นคะแนนของทีมเช่นเดียวกับ STAD และอาจมีคะแนนพิเศษให้ผู้เรียนคนที่ทำคะแนนได้ดีเกินคาด ดังนั้นผู้เรียนทุกคนต้องศึกษาในหัวข้อของตนให้ดีเพื่อจะได้ช่วยทำให้เพื่อนในทีมทำคะแนนสอบได้ดี หัวใจสำคัญของ Jigsaw คือ การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ผู้เรียนทุกคนต้องพึ่งพาความรู้จากผู้เรียนคนอื่น ๆ เพื่อจะได้ทำข้อสอบได้ดี

3. ขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบ Jigsaw

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 178-181) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิกซอว์ มีขั้นตอนดังนี้

1. ชั้นเตรียมเนื้อหา

ผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาสาระหรือเรื่องที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยแบ่งเนื้อหาหรือหัวข้อที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยเท่ากับจำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่ม เช่น ถ้าขนาดกลุ่มละ 4 คน ก็แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน เป็นต้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคจิกซอว์ เหมาะสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระลักษณะดังนี้

1.1 ใช้บทวนเนื้อหาที่เรียนมาแล้วหลายๆ หัวข้อ

1.2 ใช้จัดการเรียนรู้เนื้อหาความรู้ใหม่ที่สามารถแยกเนื้อหาเป็นตอนย่อยๆ ได้ซึ่งตอนย่อยๆ นั้น ผู้สามารถเรียนรู้หรือทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง

1.3 ใช้กับเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้จากเอกสาร ตำรา บทความ ใบบความรู้ ตลอดจนสื่ออื่น ๆ เช่น วิกิพีเดีย เวย์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. ชั้นจัดกลุ่มผู้เรียน

2.1 ผู้สอนจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้สมาชิกที่มีความสามารถคล้ายกันเป็นกลุ่มพื้นฐาน (Home Groups) จำนวนสมาชิกในกลุ่มอาจมี 2-6 คนก็ได้

2.2 ผู้สอนแจกเอกสาร อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนรู้ให้กลุ่มละ 1 ชุด หรือให้สมาชิกคนละ 1 ชุดก็ได้ (ซึ่งทุกกลุ่มจะศึกษาเรื่องเดียวกัน)

2.3 มอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มและคนรับผิดชอบ ศึกษาค้นคว้าเพียงคนละ 1 ส่วน ซึ่งหากผู้สอนแจกเอกสารให้เพียงกลุ่มละ 1 ชุดก็ให้ผู้เรียนสามารถแยกเอกสารออกเป็นส่วนๆ ตามหัวข้อย่อย เช่น แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4 คน ควรมอบหมายงานดังนี้

สมาชิกคนที่ 1 ของแต่ละกลุ่มรับผิดชอบอ่าน ศึกษาหรือค้นคว้าเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 1

สมาชิกคนที่ 2 ของแต่ละกลุ่มรับผิดชอบอ่าน ศึกษาหรือค้นคว้าเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 2

สมาชิกคนที่ 3 ของแต่ละกลุ่มรับผิดชอบอ่าน ศึกษาหรือค้นคว้าเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 3

สมาชิกคนที่ 4 ของแต่ละกลุ่มรับผิดชอบอ่าน ศึกษาหรือค้นคว้าเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 4

3. ชั้นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Groups)

3.1 สมาชิกที่ทำหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะแยกย้ายจากกลุ่มพื้นฐาน (Home Groups) ไปกลุ่มใหม่เพื่อทำการศึกษาเอกสารหรือค้นคว้าเพิ่มเติม ในส่วนที่ตนเองได้รับ

มอบหมายโดยสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อย่อยเดียวกัน เรียกว่า “กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ” จะไปนั่งรวมกลุ่มกัน กลุ่มละ 3 -6 คน หรือตามจำนวนที่ผู้สอนกำหนด

3.2 สมาชิกผู้เชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มจะอ่านเอกสาร ศึกษา ค้นคว้า สรุปเนื้อหาสาระจัดลำดับขั้นตอนการนำเสนอ และเตรียมนำไปสอนหรือให้ความรู้แก่สมาชิกในกลุ่มพื้นฐาน หรือกลุ่มเดิมของตนเอง ในขั้นนี้ผู้สอนจะต้องดูแลเอาใจใส่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

4. ขั้นสมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเสนอความรู้

ผู้เชี่ยวชาญของแต่ละกลุ่มกลับกลุ่มเดิมของตนแล้วผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันอภิปรายให้ความรู้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มที่ละคนจนครบ มีการซักถามข้อสงสัย ตอบปัญหา และทบทวนให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน

5. ขั้นทดสอบความรู้

ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนทำการทดสอบเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้ที่ครอบคลุมทุกหัวข้อที่เรียนรู้ แล้วนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม

6. ขั้นมอบรางวัล ผู้สอนมอบรางวัล หรือให้คำชื่นชม ชมเชย กลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงสุด

กรมวิชาการ (2545 : 87-88) ได้เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค Jigsaw สรุปได้ดังนี้

1. ครูบอกวัตถุประสงค์การเรียนรู้แก่นักเรียนว่า ในการเรียนครั้งนี้ นักเรียนจะร่วมมือกันเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างไร

2. ครูสอนเนื้อหาและอภิปรายร่วมกับนักเรียนเพื่อทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน

3. จัดนักเรียนในห้องเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน โดยให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน

4. มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการศึกษาเรื่องที่ครูเตรียมไว้

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มจัดแบ่งเนื้อหาเป็นเรื่องย่อย และแบ่งภารกิจให้สมาชิกในกลุ่มไปศึกษาเรื่องย่อยเหล่านั้นร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ

6. หลังจากการศึกษาค้นคว้า นักเรียนมาพบกลุ่มเพื่อรายงานผลการศึกษาและสรุปความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่แต่ละคนรับผิดชอบ

7. ทดสอบความรู้เป็นรายบุคคลและคำนวณคะแนนรายบุคคลเฉลี่ยเป็นของกลุ่ม

8. สรุปผลงาน ผลของการทดสอบและการเสริมแรงจากครู

นรินทร์ กระจ่าง (2542 : 31) กล่าวว่า การเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค Jigsaw มีลักษณะธรรมชาติที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยการใช้กระบวนการกลุ่มผสมกับความสามารถส่วนบุคคลที่ทุกคนต้องแสดงออกร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งของส่วนตัวและส่วนรวมไปพร้อม ๆ กัน โดยกำหนดขั้นตอนตามกิจกรรมการเรียนการสอนออกเป็นขั้นตอนดังนี้

1. นำสู่เรื่อง
2. แบ่งกลุ่มบ้าน
3. เข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
4. รายงานผลการศึกษา
5. วิเคราะห์ผลงาน
6. ทดสอบ
7. ประกาศผลและมอบรางวัล

สรุปว่า การเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบจิกซอว์ (Jigsaw) เป็นกิจกรรมที่มีการทำงานเป็นกลุ่ม และการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ สอนเนื้อหาเพื่อทบทวนความรู้เดิม แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยละความสามารถ มอบหมายให้ไปร่วมศึกษาเนื้อหา กับคนที่ได้หัวข้อเดียวกันจากกลุ่มอื่น เมื่อเข้าใจแล้วจึงกลับไปอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มฟัง กลุ่มใดได้คะแนนรวมสูงสุดจะได้รับรางวัลหรือประกาศชมเชย

แนวคิดเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

มีผู้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 1) อธิบายว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543 : 95) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนและแนวทางการประเมินผลให้ เป็นไปตามจุดประสงค์ของการสอนที่ต้อง การแผนการสอนจะมีความชัดเจนในเนื้อหา และมีการปรับปรุงอยู่เสมอ

ลำลี รัตสุทธิ (2544 : 78) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำรายวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียน มาสร้างเป็นแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์การสอน การวัดผล ประเมินผลเพื่อใช้สอนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ โดยกำหนดเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์ของการเรียนย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์และตรงกับชีวิตจริงในท้องถิ่น

รุจิรี ภูสาระ (2545 : 159) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นเครื่องมือเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการสอน โดยมีการลำดับขั้นตอนกิจกรรม มีการจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์ การประเมินผลตรงกับวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 2) ได้ให้ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้สื่อเทคโนโลยีและจิตวิทยาการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ
2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น
3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ
4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป
5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

ลำลี รัตสุทธิ (2544 : 78) ได้ให้ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้ ช่วยให้ครูมีโอกาสศึกษาหลักสูตร แนวการสอน วิธีวัดผลประเมินผล ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและบูรณาการกับวิชาอื่น ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดเตรียมกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้อง

กับสภาพความเป็นจริง ทั้งในเรื่องทรัพยากรในโรงเรียน ทรัพยากรในท้องถิ่น ค่านิยม ความเชื่อ และสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่นตลอดจนการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับวิชาอื่น

1. เป็นเครื่องมือของครูในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มีความ มั่นใจในการสอนมากขึ้น

2. ผู้สอนสามารถใช้เป็นข้อมูลที่ต้องการเที่ยงตรงเสนอแนะแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเพื่อครูที่สอนวิชาอื่น

3. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่สอนแทนได้

4. เป็นการพัฒนาวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพครูที่แสดงว่างานสอนต้อง ได้รับการฝึกฝนโดยเฉพาะมีเครื่องมือและเอกสารที่จำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพด้วย

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญ คือ เป็นคู่มือสำคัญในการจัดการเรียน การสอนของครูช่วยให้ครูเตรียมการสอนสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และเป็นเครื่องมือ ในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพของครู

3. ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

การจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ เข้าลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นกิจกรรมดำเนินไปตามความมุ่งหมาย

2. เป็นแผนการเรียนรู้ที่เปิด โอกาสให้นักเรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำ สำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทการบอกคำตอบ มาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถาม หรือปัญหาให้นักเรียนคิดหรือหาแนวทาง ไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรม

3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้นักเรียนรับรู้และ นำกระบวนการไปใช้จริง

4. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถจัดหาสื่อการเรียนการสอนได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้อุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง

สรุปได้ว่า ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี หรือ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เน้นทักษะกระบวนการ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ใหม่ด้วย ตนเอง

4. หัวข้อสำคัญของแผนการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2545 ค : 61-63) ได้กำหนดหัวข้อสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าควรประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ พร้อมด้วยการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์วัตถุประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ ต้องครบทั้งความรู้ ด้านทักษะกระบวนการและด้านคุณธรรมจริยธรรมค่านิยม

2. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้

2.1 เลือกและขยายสาระที่ได้เรียนรู้ให้สอดคล้องกับนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น

2.2 สาระที่เรียนรู้ต้องมีความเที่ยงตรงปฏิบัติได้จริง ทันสมัยเป็นตัวแทนของความรู้

2.3 มีความสำคัญทั้งแนวกว้างและแนวลึก

2.4 มีความน่าสนใจสำหรับนักเรียน

2.5 สามารถเรียนรู้ง่าย

2.6 จัดสาระที่เรียนรู้ให้เรียงลำดับจากง่ายไปหายากและมีความต่อเนื่อง

2.7 จัดสาระการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับกลุ่มวิชาอื่น

3. วิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้

3.1 เลือกวิธีการนำเข้าสู่บทเรียน

3.2 เลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ว่ามุ่งไป

ทางใด

3.3 ให้นักเรียนทำกิจกรรมตามขั้นตอนของแบบการเรียนรู้ นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมเหมือนกัน

3.4 ควรเน้นกิจกรรมที่ทำงานเป็นทีมมากกว่าทำตามลำพัง

3.5 กิจกรรมที่นักเรียนควรปฏิบัติต้องนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือให้นักเรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้

3.6 กิจกรรมที่ปฏิบัติควรสอดคล้องกับชีวิตประจำวันและชีวิตจริง

3.7 กิจกรรมที่ปฏิบัติมีทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

3.8 เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกฝนและถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ ๆ พร้อมทั้งให้เกิดความจำระยะยาว

3.9 ตรวจสอบความสำเร็จ โดยให้นักเรียนสรุปทั้งส่งเสริมให้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้และที่จะเรียนต่อไป

4. วิเคราะห์กระบวนการวัดและประเมินผล

4.1 วิธีการวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

4.2 ใช้วิธีการวัดที่หลากหลาย

4.3 เลือกใช้เครื่องมือที่มีความเชื่อมั่น

4.4 แปรผลการวัดผลและประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุง

4.5 กิจกรรมที่นักเรียนควรปฏิบัติต้องนำเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือให้นักเรียนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้

4.6 กิจกรรมที่ปฏิบัติควรสอดคล้องกับชีวิตประจำวันและชีวิตจริง

4.7 กิจกรรมที่ปฏิบัติมีทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

4.8 เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกฝนและถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ ๆ พร้อมทั้งให้เกิดความจำระยะยาว

4.9 ตรวจสอบความสำเร็จ โดยให้นักเรียนสรุปทั้งส่งเสริมให้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้และที่จะเรียนต่อไป

5. วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้

ให้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น จากธรรมชาติ ความงาม ความดี เครือข่ายต่าง ๆ

6. วิเคราะห์บันทึก

ให้มีการบันทึกไว้หากไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ พร้อมระบุเหตุผลประกอบ หรือบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามสภาพความเป็นจริง

5. องค์ประกอบของแผนการสอน

ชัยชาญ วงศ์สัมฤทธิ์ (2543 : 40) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการสอนว่า แผนการสอนมีองค์ประกอบแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น ข้อกำหนดของสาขาวิชา สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่จัดการศึกษา และระดับการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งการพิจารณาการสอนของผู้เรียนเองด้วย ดังนั้นในการจัดเตรียมแผนการสอนนั้นผู้สอนควรจะศึกษา

ก่อนว่าหน่วยงานต้นสังกัดมีข้อกำหนดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแผนการสอนนั้นเป็นอย่างไร ทั้งนี้หน่วยงานที่เป็นต้นสังกัดอาจจะเกี่ยวข้องกับการประเมินผลการสอนของผู้สอนด้วย ซึ่งในการประเมินผลนั้นบางครั้งผู้ประเมินอาจดูว่าการสอนมีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์เพียงใด แผนการสอนมีหลายรูปแบบส่วนจะใช้แบบใดขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของสาขาวิชา สถาบัน การพิจารณาความเหมาะสมของผู้สอนเองนั้น

ตัวอย่างรูปแบบและองค์ประกอบของแผนการสอนที่ใช้กันโดยทั่วไป มีดังนี้
รูปแบบที่ 1 แผนการสอนรูปแบบที่ 1 มีองค์ประกอบและข้อมูลในแต่ละส่วน

ดังนี้

1. ชื่อวิชา ระบุว่าแผนการสอนนั้นจัดเตรียมสำหรับวิชาใด
2. กลุ่มผู้เรียน ระบุว่าแผนการสอนนั้นใช้สอนผู้เรียนชั้นใด
3. ชื่อบทเรียน ระบุว่าแผนการสอนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของวิชาใด
4. ชื่อหัวข้อ ระบุในแผนการสอนนั้นจัดเตรียมขึ้นสำหรับสอนหัวข้ออะไร
5. เวลาเรียน ระบุว่าแผนการสอนนั้นต้องใช้เวลาสอนนานเท่าใด
6. หัวข้อย่อยในแต่ละหัวข้อควรแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ เพื่อความสะดวก

ในการเตรียมเนื้อหา จัดลำดับเนื้อหา ง่ายต่อการสอน

7. วัตถุประสงค์การเรียนรู้ระบุเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแยกเป็นหัวข้อ ๆ ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะคติ และทักษะอะไรบ้าง

8. วิธีสร้างความสนใจระบุวิธีที่ผู้สอนใช้ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความสนใจในหัวข้อที่สอน เช่น การดูตัวอย่างของจริงหรือการใช้สื่อต่าง ๆ การเล่าเรื่องที่น่าสนใจ การถาม

9. เนื้อหาวิชา ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาทั้งหมดที่จะสอนซึ่งได้ค้นคว้าคัดเลือกจากแหล่งต่าง ๆ เรียงลำดับเนื้อหาตามแหล่งหัวข้อย่อยที่กำหนดไว้

10. กิจกรรมของผู้เรียนควรมีการกำหนดว่าจะให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อให้สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ทักษะคติ และทักษะที่คาดหวังเอาไว้

11. สื่อการสอน สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องผลิตขึ้นหรือจัดทำจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ตัวอย่างของจริง แผ่นใส แผ่นพลิก เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เทป โทรทัศน์ สไลด์ หรือเอกสารประกอบการสอนควรระบุให้แน่ชัดว่า สื่อที่ใช้มีอะไรบ้าง และต้องจัดเตรียมไว้ก่อนที่จะสอนหัวข้อ นั้น ๆ

12. การประเมินผล ควรระบุถึงวิธีการประเมินผลที่จะใช้เช่น อาจจะใช้ข้อสอบ การสังเกต การสอบถามหรือการตรวจผลงาน เป็นต้น ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นควรออกข้อสอบสำหรับ

แต่ละแผนการสอนเอาไว้ล่วงหน้า และมีการกำหนดวิธีการสังเกตหรือมาตรฐานของผลงานแต่ละอย่างให้ชัดเจน เพื่อจะได้สะดวกในการประเมินผลว่าผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด

13. เอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรม ควรระบุรายชื่อเอกสารหรือแหล่งข้อมูลที่ใช้เตรียมแผนการสอน ทั้งนี้ความสะดวกในการค้นคว้าเพิ่มเติมภายหลัง โดยเฉพาะกรณีที่ผู้เรียนถามบางอย่างและผู้สอนไม่สามารถหาคำตอบให้ได้ ซึ่งอาจหาคำตอบได้จากเอกสารบางฉบับที่ค้นคว้ามาแล้ว นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในการปรับปรุงแผนการสอนในอนาคตด้วย

การเขียนชื่อเอกสารอ้างอิง ควรมีระบุข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเอกสารอย่างครบถ้วน เช่น ถ้าเป็นหนังสือควรประกอบด้วย ชื่อผู้แต่ง, พ.ศ. ที่พิมพ์, ชื่อหนังสือ, ชื่อเมืองที่พิมพ์, ชื่อสำนักพิมพ์ (อาจะระบุเลขที่หน้าของข้อมูล) ถ้าเป็นวารสารควรประกอบด้วย ชื่อผู้เขียน, พ.ศ. ที่พิมพ์, ชื่อหัวข้อ, ชื่อวารสาร, ฉบับที่, เดือนที่ออกเผยแพร่, เลขที่หน้า เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถค้นหาเอกสาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตัวอย่าง

รูปแบบที่ 2 แผนการสอนรูปแบบที่ 2

มีส่วนประกอบต่าง ๆ ดังนี้

วิชา ชั้น เวลาเรียน ชั่วโมง

1. หัวข้อ
2. วัตถุประสงค์
3. ขั้่นนำ
4. ขั้่นเสนอเนื้อหา
5. ขั้่นสรุป
6. ประเมินผล

รูปแบบที่ 3 แผนการสอนรูปแบบที่ 3

มีส่วนประกอบต่าง ๆ ดังนี้

วิชา ชั้น

หัวข้อ..... เวลาเรียน..... ชั่วโมง

1. พื้นฐานผู้เรียน
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. เนื้อหาสาระ
4. การเตรียมความพร้อม
5. กิจกรรมการสอน
6. กิจกรรมผู้เรียน
7. สื่อการสอน
8. การประเมินผล

รูปแบบที่ 4 แผนการสอนรูปแบบที่ 4

มีส่วนประกอบต่าง ๆ ดังนี้

วิชา ผู้สอน

บทที่..... ผู้เรียน.....

(1) หัวข้อการสอน เวลา ชั่วโมง

(2) การนำเข้าสู่บทเรียน.....

(3) วัตถุประสงค์ การเรียนรู้	(4) สรุป เนื้อหาวิชา	(5) สื่อการสอน	(6) กิจกรรม การเรียนรู้	(7) การ ประเมินผล	(8) เอกสาร อ้างอิง

จุดประสงค์การเรียนรู้ได้มาจากจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์และจุดประสงค์ในคำอธิบายรายวิชาการเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์นั้น จะต้องเรียนให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน และเขียนในเชิงพฤติกรรม จุดประสงค์สามารถจำแนกได้ 3 ด้านดังนี้

1. พุทธิพิสัย (Cognitive) คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นความสามารถทางสมอง (HEAD) หรือความรู้ในเนื้อหาวิชาหรือในทฤษฎี
2. ทักษะ (Skill) คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติที่ต้องลงมือทำ
3. จิตพิสัย (Affective) คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม หรือ เจตคติ หรือความรู้สึกในจิตใจ

ระดับของจุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์การเรียนรู้ อาจแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายประกอบกันก็ได้ ในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้หรือจุดประสงค์การเรียนการสอน จะแบ่ง 2 ระดับ คือ จุดประสงค์ปลายทาง คือ จุดประสงค์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียนในการเรียนแต่ละเรื่อง หรือแต่ละแผนการสอน

ลักษณะของจุดประสงค์ปลายทาง

1. ตอบสนองพฤติกรรมสำคัญของจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของวิชาและจุดประสงค์รายวิชาที่วิเคราะห์ให้ ได้จากคำอธิบายรายวิชา
2. สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นผลจากการเรียนรู้ โดยครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติ และความรู้สึก เช่น เจตคติ และค่านิยมต่าง ๆ
3. การเขียนควรใช้คำบรรยายเป็นพฤติกรรมใหญ่ เช่น มีความรู้ความเข้าใจ ในลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมจุดประสงค์นำทาง คือ จุดประสงค์ที่วิเคราะห์แตกออกจากจุดประสงค์ปลายทางเป็นจุดประสงค์ย่อย โดยกำหนดพฤติกรรมสำคัญที่คาดหวังให้เกิดแก่ผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนจากจุดย่อยไปจนถึงจุดใหญ่ปลายทาง ในการสอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุ จุดประสงค์นำทาง ไปสู่จุดประสงค์ปลายทาง

วิธีเขียนจุดประสงค์นำทาง

ครูผู้สอนสามารถเขียนจุดประสงค์นำทางโดย

1. นำจุดประสงค์ปลายทางมาย่อยเป็นจุดประสงค์นำทางหลาย ๆ ข้อทำได้
2. โดยพิจารณาว่าผู้เรียนควรต้องมีพฤติกรรมอะไรบ้างจึงจะเกิดการเรียนรู้ถึงจุดประสงค์ปลายทางได้
3. ถ้ามีจุดประสงค์นำทางหลายข้อ ควรเรียงลำดับพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น จุดประสงค์นำทางบางหัวข้อ จำเป็นต้องเขียนลำดับกัน แต่บางข้อเป็นอิสระต่อกัน
4. คำกริยาเชิงพฤติกรรมในจุดประสงค์นำทาง ควรแสดงพฤติกรรมที่ต่ำกว่าจุดประสงค์ปลายทาง
5. เขียนในลักษณะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

การเขียนสาระสำคัญ

สาระสำคัญ หมายถึง ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหา หลักการ วิธีการที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับหลังจากเรียนเรื่องนั้น ๆ แล้ว ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ เจตคติ สาระสำคัญจะเป็นข้อความที่เขียนในลักษณะสรุปข้อเนื้อหา เป้าหมายอย่างสั้น ๆ จะเขียนเป็นความเรียงเป็นข้อ ๆ ก็ได้

วิธีการเขียนสาระสำคัญ

1. พิจารณาจุดประสงค์การเรียนรู้ ว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม หรือ ความรู้ความสามารถด้านใด

2. พิจารณาเนื้อหาว่า เป็นการเรียนการสอนเกี่ยวกับเรื่องอะไร เรียนแล้วผู้เรียน จะได้รับความรู้ ความเข้าใจ ความคิดรวบยอดอะไร หรือรับประโยชน์ คุณค่าใดจากการเรียน เนื้อหา นั้น

3. นำผลการพิจารณาจุดประสงค์การเรียนรู้มาประกอบกับการพิจารณาเนื้อหา แล้วเขียนเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนจะเรียน หรือสิ่งที่ผู้เรียนจะได้จากการเรียนแผนการสอน นั้น

การกำหนดเนื้อหา คือ รายละเอียดของเรื่องที่ใช้จัดการเรียนการสอนให้บรรลุ จุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบด้วย ทฤษฎี หลักการ วิธีการ และแนวปฏิบัติ การจะเขียนเนื้อหา สาระในการสอนแต่ละ จุดประสงค์ หรือแต่ละเรื่องได้ดั่งนั้น ครูผู้สอนจะต้องศึกษาหาความรู้จาก เอกสาร ตำราเรียน หนังสือ คู่มือและแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันดังนี้

การเขียนเนื้อหาในแผนการสอน ครูจะเขียนเนื้อหารายละเอียดทั้งหมดไว้ใน แผนการสอนตามหัวข้อที่อยู่ในแผนการสอนก็ได้ แต่หากรายละเอียดของเนื้อหาไม่มากควรเขียน เฉพาะหัวข้อเรื่องเนื้อหา นั้น ๆ ไว้ ส่วนรายละเอียดให้นำไปไว้ในส่วนท้ายแผนการสอน หรือนำส่วน ที่เป็นเนื้อหาสาระของทุกแผนการสอนแยกไว้อีกเล่มหนึ่งต่างหากเป็นเอกสารประกอบการสอน ก็ได้การกำหนด

กิจกรรมการเรียนการสอน คือ สภาพการเรียนการสอนที่กำหนดขึ้น เพื่อนำผู้เรียน ไปสู่เป้าหมายหรือ จุดประสงค์การเรียนการสอนที่กำหนด การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ จึงเป็นความสามารถและทักษะของครูมือในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

กิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีลักษณะดังนี้

1. สอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหา
2. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
3. ฝึกกระบวนการที่สำคัญ
4. เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน โรงเรียนและชีวิตจริง
5. เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน

การกำหนดสื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาความรู้ทักษะ และเจตคติให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนการสอนและตาม จุดหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้นหรือเร็วยิ่งขึ้น จากการศึกษาวิจัยพบว่า สื่อประเภทต่าง ๆ มี ประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ต่าง ๆ ในระดับที่แตกต่างกันดังนี้

ในการเลือกใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากการพิจารณาความเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ความสนใจและวิธีเรียนของผู้เรียนแล้ว สิ่งสำคัญที่ครูควรต้องคำนึงในการเลือกสื่อ คือ ประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ .

1. ประเภทวัสดุ ได้แก่ ชอล์ก สี แผ่นภาพ แผนภูมิ ภาพถ่าย สไลด์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพและเสียง ฯลฯ
2. ประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพยนตร์ กล้องถ่ายรูป วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ
3. ประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสารตำราเรียน แบบเรียน แบบฝึกหัด ใบความรู้ ชุดการเรียน วารสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ
4. ประเภท เทคนิควิธี ได้แก่วิธีการสอนต่าง ๆ

ลักษณะของสื่อการเรียนการสอนที่ดี

มีหลักในการพิจารณาคังนี้

1. ตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา
2. เหมาะสมทั้งในด้านค่าใช้จ่ายและการปฏิบัติ
3. เหมาะสมกับวัยพื้นฐานประสบการณ์และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจ
5. หาได้ง่าย

ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

รุจิร ภูสาระ (2545 : 159) กล่าวว่า แผนการเรียนรู้ที่ดีจะต้องสามารถตอบคำถาม

ได้คังนี้

1. จะให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อะไรบ้าง
2. จะเสริมสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดประสงค์
3. ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรม ตั้งแต่ครูเป็นศูนย์กลาง จนถึงผู้เรียนเป็นผู้จัดทำเอง
4. จะใช้สื่อ อุปกรณ์อะไรจึงช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์
5. จะรู้ได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดคุณสมบัติตามที่คาดหวังไว้

กล่าวโดยสรุป แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยกลวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้

การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุง เพื่อนำไปสอนจริงให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2537 : 105) ได้ให้ความหมายของเกณฑ์ ประสิทธิภาพ และการหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

เกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะพึงพอใจว่าหากแผนการจัดการเรียนรู้ถึงระดับนั้นแล้ว แผนการจัดการเรียนรู้ก็มีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียน การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ กระทำโดยการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียนสองประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E1 (ประสิทธิภาพกระบวนการ) และ E2 (ประสิทธิภาพผลลัพธ์) ดังนี้

เกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 หมายความว่า เมื่อเรียนจากแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถทำแบบฝึกหัดหรืองานได้คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 80 และทำการทดสอบหลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80 การที่จะกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ E1/E2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสม โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้มักตั้งไว้ 80/80 หรือ 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตคติศึกษาอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำเพราะตัวตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำเพราะตัวตั้งเกณฑ์ไว้เท่าใดมันจะได้ผลเท่านั้น

การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการโดยเมื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ขึ้นเป็นต้นฉบับแล้ว ต้องนำไปหาประสิทธิภาพตามขั้นตอนดังนี้

1. การทดลองชั้น 1 : 1 (แบบเดี่ยว) คือ นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียน เก่ง 1 คน นักเรียนปานกลาง 1 คน มีนักเรียนอ่อน 1 คน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. การทดลองชั้น 1 : 10 (แบบกลุ่ม) คือ นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียน 6 – 10 คน โดยแต่ละผู้เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน จำนวนเท่า ๆ กัน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น

3. การทดลองชั้น 1 : 100 (ภาคสนาม) คือ นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนทั้งชั้น 30 – 100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น การคำนวณหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการคำนวณหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด นั่นคือ E1/E2 หรือประสิทธิภาพของกระบวนการ / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของการเรียนรู้

1. ความหมายของความพึงพอใจ

มีนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

มอร์ส (สังคม ไชยเมืองสง. 2547 : 43 ; อ้างอิงมาจาก Morse. 1955 : 27) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถถอดความเครียดของผู้ที่ทำงานให้ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมากจะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงานและความเครียดนี้มีผลจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกกร็องหาวิธี

สเตรส และเซเลส (สังคม ไชยเมืองสง. 2547 : 43 ; อ้างอิงมาจาก Strauss and Sayles. 1960 : 5-6) ได้ให้ความเห็นว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกพอใจในงานที่ทำเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

กู๊ด (สังคม ไชยเมืองสง. 2547 : 43 ; อ้างอิงมาจาก Good. 1973 : 161) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึงสภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจ และเจตคติของบุคคลที่มีต่องาน

สลใจ วิบูลกิจ (2534 : 42) กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของอารมณ์บุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้น ๆ

ธงชัย สันติวงษ์ (2530 : 391) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองต่อความต้องการของตนเองอย่างดีหรือสมบูรณ์ที่สุด

อานนท์ กระบอโท (2543 : 33) สรุปว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีต่อการทำงานนั้น เช่น ความรู้สึกรัก ชอบ ภูมิใจ สุขใจ เต็มใจ และยินดี ผู้มีความพึงพอใจในการทำงานจะมีความเสียสละอุทิศแรงกายแรงใจและสติปัญญาให้แก่งานอย่างแท้จริง

ศุภศิริ โสมาเกต (2544 : 49) สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

พชรพร ชูระยาตร์ (2547 : 8) กล่าวถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ ดังนี้ โดยทั่วไปครูผู้สอนและนักศึกษามักมองว่า ความพึงพอใจในการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียน มีความคาดหวังว่าเมื่อตนได้พยายามทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายหรือทำงานที่รับผิดชอบให้ประสบความสำเร็จแล้วก็ย่อมมีความพึงพอใจหรือความรู้สึกที่ดีต่อเรื่องนั้น นับว่าเป็นการเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้ที่ได้ผล ดังนั้น การเสริมแรงจึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกเชื่อมั่น ในการทำงานของตนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ ในทางบวก และเป็นความรู้สึกที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาหรือสถานการณ์เปลี่ยนไป ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้จึง หมายถึง ความรู้สึกพอใจที่มีต่อการได้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนจนบรรลุผลหรือเป้าหมายในการเรียนรู้

2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

สก๊อต (ศุภศิริ โสมาเกต, 2544 ; 49 ; อ้างอิงมาจาก Scott, 1970 : 124) แนวคิด

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัวงานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงานจะต้องมีลักษณะดังนี้

3.1 คนทำงาน

3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผล

3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

เมื่อนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเรียนตามความสนใจ และมีโอกาสร่วมกันตั้งจุดประสงค์หรือความมุ่งหมายในการทำกิจกรรม ได้เลือกวิธีแสวงหาความรู้ด้วยวิธีผู้เรียนถนัดและสามารถค้นหาคำตอบได้

เฮอ์เบอร์ก (สังคม ไชยสงเมือง, 2547 : 45-46 ; อ้างอิงมาจาก Herberg, 1959 : 113-115) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นมูลเดิม ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจเรียกว่า The

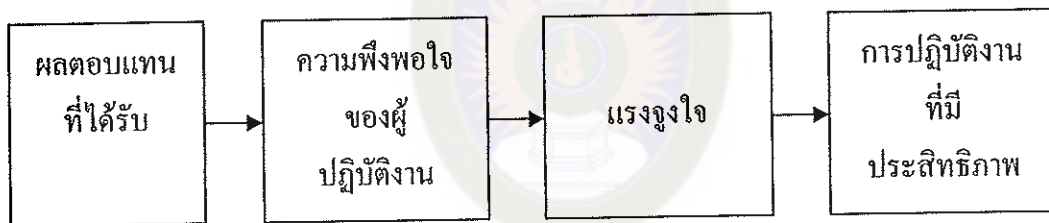
Motivation Hygiene Theory ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Fact) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygien Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้ที่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งในสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก หรือให้คำแนะนำปรึกษาถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้

2.1 ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการ ผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง ทศนะตามแนวคิดดังกล่าว สามารถแสดงดังนี้ (สมยศ นาวิการ. 2525 : 155)

ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศ และสถานการณ์รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียนให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.2 ผลการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสมซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทน โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลการตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ

นั่นคือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้ แล้วความพึงพอใจจึงเกิดขึ้น (สมยศ นาวิการ. 2525 : 119)

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายในเป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ และสามารถดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่น ตลอดจนได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่นส่วนผลตอบแทนภายนอก เป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดหาให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้รับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการเรียน และผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัตินั้น ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากน้อยเพียงใด นั่นคือสิ่งที่ครูผู้สอนจะคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้

3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจที่เกิดจากสิ่งจูงใจ มีองค์ประกอบต่าง ๆ อาจเป็นวัตถุ หรือสภาวะใด ๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยโน้มน้าวจิตใจ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จตามมุ่งหมายที่วางไว้

บาร์นาดร์ (มูรี ศรีคะณย์. 2547 : 95 ; อ้างอิงมาจาก Barnard. 1968 : 339) กล่าวว่า บุคคลจะมีความพึงพอใจต่อการทำงานหรือกิจกรรมนั้น ขึ้นอยู่กับการกระตุ้นของสิ่งจูงใจ 8 ประการ คือ

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ ได้แก่ เงินทอง สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการทำงาน
2. สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสของบุคคล ได้แก่ ชื่อเสียง เกียรติยศ อำนาจพิเศษ ตำแหน่ง
3. สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับงาน
4. สิ่งจูงใจในอุดมคติ ได้แก่ ความพึงพอใจของบุคคลที่ได้แสดงฝีมือและความรู้สึกที่ได้ทำงานอย่างเต็มที่

5. สิ่งจูงใจที่เป็นความพึงพอใจทางสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อนักเรียน เพื่อนร่วมงาน การยกย่องนับถือซึ่งกันและกัน

6. สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงาน ได้แก่ การปรับปรุงวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ และให้สอดคล้องกับทัศนคติของแต่ละบุคคล

7. สิ่งจูงใจที่เอื้อโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน ได้แก่ การมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในงานทุกชนิดที่หน่วยงานจัดขึ้น

8. สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความพอใจของบุคคลที่ได้อยู่ ร่วมกันการรู้จักกันอย่างกว้างขวาง ความสนิทสนมกลมเกลียว ความร่วมมือในการทำงาน แนวการสร้างเสริมแรงจูงใจในแต่ละประเด็นขั้นต้น มีรายละเอียด ดังนี้

1. การสร้างเสริมความเชื่อมั่น และการคาดหวังเชิงบวกในการเรียนแก่เด็ก

1.1 ให้เด็กเริ่มเรียนในสิ่งที่มีความยากในระดับที่เขาสามารถทำได้ แล้วจึงค่อยๆเลื่อนไปเรียนในสิ่งที่มีความยากมากขึ้นเป็นลำดับ

1.2 กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนได้แจ่มชัด และแน่ใจว่าสามารถสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายนั้นได้

1.3 เน้นการเปรียบเทียบตนเอง มากกว่าการเปรียบเทียบกับผู้อื่น

1.4 สื่อให้เด็กทราบว่า ความสามารถในการเรียนเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนา และปรับปรุงให้ดีขึ้นได้

1.5 เสนอแม่แบบ (Model) หรือแบบฉบับที่ดีแก่เด็ก

2. การให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน

2.1 ครูควรตระเตรียมกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก

2.2 กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น

2.3 การทำบทเรียนให้สนุก

2.4 การสอนเนื้อหาที่แปลกใหม่

2.5 การเน้นให้เด็กเห็นว่า เนื้อหาที่เรียนในปัจจุบันมีความสัมพันธ์

เชื่อมโยงกับชีวิตในอนาคตอย่างไร

2.6 การเตรียมรางวัลสำหรับผู้เรียน

3. การช่วยให้เด็กเกิดความมุ่งมั่น และใส่ใจในสิ่งที่เรียน

3.1 เปิดโอกาสให้เด็กได้ตอบสนองให้มาก

3.2 เปิดโอกาสให้เด็กทำงานสำเร็จ

3.3 หลีกเลี่ยงการให้ความสำคัญกะเนน และไม่เน้นการแข่งขัน

3.4 สำหรับงานที่ยากๆ ครูควรใช้เวลาในการทำงานเพิ่มมากขึ้นกว่าใช้วิธี

ลดความยากของงานให้ง่ายลง

3.5 เสนอแม่แบบ (Model) ที่ดีแก่เด็ก

3.6 สอนกลเม็ดในการเรียนแก่เด็ก

4. การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจ นักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจไว้ ดังนี้

บุญเรือง ขจรศิลป์ (2528 : 137) ให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ทัศนคติหรือเจตคติ เป็นนามธรรม เป็นการแสดงออกค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติโดยตรง แต่เราสามารถวัดทัศนคติโดยอ้อมได้โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน ฉะนั้นการวัดความพึงพอใจก็มีขอบเขตจำกัดด้วย อาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น ถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นได้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงซึ่งความคลาดเคลื่อนเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดต่างๆ ไป

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้และผลการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันทางบวก ขึ้นอยู่กับว่ากิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัตินั้น ทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ สิ่งที่ครูผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุผลสำเร็จ ต้องคำนึงถึงบรรยากาศในการเรียน วิธีสอน เนื้อหาที่จะสอน การใช้สื่อ และความต้องการ ความสนใจ เป้าหมาย แรงกดดันต่างๆ ในตัวผู้เรียน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ และความพึงพอใจต่อการเรียนรู้สามารถวัดได้จากการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

1. วันมาฆบูชา

วันมาฆบูชาเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาทางราชการจึงมีมติให้เป็นวันหยุดราชการ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ไปทำบุญวันมาฆบูชา คือ วันเพ็ญเดือนสาม เป็นวันที่พระจันทร์เสวยมาฆฤกษ์

วันมาฆบูชา ถือเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพราะมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น

4 อย่าง คือ

1. เป็นวันที่พระอรหันต์สาวก 1,250 รูป มาประชุมพร้อมกันที่ เวฬุวันมหาวิหาร
กรุงราชคฤห์

2. พระอรหันต์สาวกล้วนเป็นภิกษุที่พระพุทธเจ้าทรงบวชให้ทั้งสิ้น
3. พระสาวกที่มาชุมนุมกันนั้นมีได้มีการนัดหมาย แต่มาพร้อมกัน โดยบังเอิญ
4. วันที่มาชุมนุมเฝ้าพระพุทธเจ้า เป็นวันมาฆบูชา คือ วันพระจันทร์เสวยฤกษ์

มาฆะเต็มบริบูรณ์

วันมาฆบูชา นี้ เกิดเหตุการณ์สำคัญอันเป็นองค์ 4 จึงเรียกว่า จาตุรงคสันนิบาต

พระพุทธเจ้าทรงเทศนา โอวาทปาติโมกข์ อันมีใจความสำคัญ คือ

1. การไม่ทำความชั่วทุกชนิด
2. การทำแต่ความดี
3. การทำใจให้สงบแผ้ว

ทั้ง 3 ประการ นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

การเกิดจาตุรงคสันนิบาต และพระพุทธเจ้าทรงเทศนา โอวาทปาติโมกข์ ท่ามกลาง
พระสงฆ์สาวก 1,250 รูป ตอนบ่ายของวันมาฆบูชา ณ เวฬุวันมหาวิหาร กรุงราชคฤห์ ถือเป็น
วันประดิษฐานพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก ทำให้พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองแพร่ไปยังประเทศ
ต่าง ๆ และเจริญรุ่งเรืองอยู่ในประเทศไทยมาจนปัจจุบัน

วันมาฆบูชา คนไทยส่วนใหญ่ถือเป็นประเพณีที่จะต้องไปทำบุญ ทำทาน ถือศีล
ช่วงเช้าชาวบ้านจะเตรียมอาหารไปวัด ถวายอาหารแด่พระภิกษุ คนแก่ถือโอกาสนี้ปฏิบัติธรรม
สวดมนต์ นั่งสมาธิ ชำระจิตใจให้ใสสะอาด นอนที่วัดเลย

ถึงตอนเย็น ทุกวัดก็จะเตรียมการเพื่อให้ ชาวบ้านมาเวียนเทียน ครั้นถึงเวลาหลัง
18.00น. พระภิกษุสามเณร ก็จะลงมาที่โบสถ์ เพื่อเข้าไปใน โบสถ์โดยพร้อมเพรียงกัน เจ้าอาวาส
ก็นำสวดมนต์ ที่สำคัญต้องสวดบท โอวาทปาติโมกข์ ในช่วงนี้ชาวบ้านทุกเพศ ทุกวัยก็จะมาชุมนุม
พร้อมกันเตรียมดอกไม้ธูปเทียนมารอ ครั้นพระสวดมนต์ ก็จะนำชาวบ้านเวียนเทียนรอบอุโบสถ
3 รอบ เป็นการปฏิบัติกิจสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นการรำลึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้าที่ได้
ทรงสั่งสอนให้ทุกคนละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดีและ ทำจิตใจให้สงบแผ้ว

วันมาฆบูชา จึงเป็นวันสำคัญของชาวไทยทั้งประเทศ เป็นวันที่ชาวพุทธพร้อมใจ
กันทำกิจ คือ ทำบุญเวียนเทียน ถือศีล และปฏิบัติธรรม เป็นปฏิบัติบูชา อันเป็นหลักสำคัญของ
พุทธศาสนา

2. วันวิสาขบูชา

วันวิสาขบูชา ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 หรือราวเดือนพฤษภาคม แต่หากตรงกับปีอธิกมาส คือ มีเดือน 8 สองหน วันวิสาขบูชาจะเลื่อนไปเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ กลางเดือน 7 หรือราวเดือนมิถุนายน

วิสาขบูชา ย่อมาจากคำว่า “วิสาขปุณณิมิต” แปลว่า การบูชาพระในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ (คือ เดือน 6) ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น 3 ประการ ในวันวิสาขบูชา ดังนี้

1. ประสูติ

เป็นวันประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ ณ ลุมพินีสถาน เมื่อวันเพ็ญเดือน 6 ตรงกับวันศุกร์ขึ้น 15 ค่ำ ปีก่อนพุทธศักราช 80 ปี เมื่อพระนางสิริมหามายา พระมเหสีของพระเจ้าสุทโธทนะ แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ ทรงพระครรภ์แก่จวนจะประสูติ พระนางได้รับพระบรมราชานุญาตจากพระสวามี ให้แปรพระราชฐานไปประทับ ณ กรุงเทวทหะ ซึ่งเป็นพระนครเดิมของพระนาง เพื่อประสูติในตระกูลของพระนางตามประเพณีนิยมในสมัยนั้น ขณะเสด็จแวะพักผ่อนพระอิริยาบถใต้ต้นสาละ ณ สวนลุมพินีวัน พระนางก็ได้ประสูติพระโอรส ณ ใต้ต้นสาละนั้น ครั้นพระกุมารประสูติได้ 5 วัน ก็ได้รับการถวายพระนามว่า “สิทธัตถะ” ซึ่งต่อมาพระองค์ได้ออกบวชจนบรรลุนุตรสัมมามาสมบัติโพธิญาณ (ญาณอันประเสริฐสูงสุด) สำเร็จเป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าจึงถือว่าวันนี้เป็นวันประสูติของพระพุทธเจ้า

2. ตรัสรู้

เป็นวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ อนุตรสัม โภธิญาณ ณ ร่มพระศรีมหาโพธิ์บัลลังก์ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เมื่อวันเพ็ญเดือน 6 ก่อนพุทธศักราช 45 ปี การตรัสรู้หรือยัสสัจสี่ คือ ของจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ของพระพุทธเจ้า เป็นการตรัสรู้อันยอดเยี่ยม ไม่มีผู้เสมอเหมือน วันตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า จึงจัดเป็นวันสำคัญเพราะเป็นวันที่ให้เกิดมีพระพุทธเจ้า ขึ้นในโลกชาวพุทธทั่วไป จึงเรียกวันวิสาขบูชาว่า วันพระพุทธ (เจ้า) อันมีประวัติว่าพระมหานรุษทรงบำเพ็ญเพียรต่อไป ที่ได้ค้นพระศรีมหาโพธิ์นั้น ทรงเริ่มบำเพ็ญสมาธิให้เกิดในพระทัย เรียกว่าการเข้า “ฌาน” เพื่อให้บรรลุ “ญาณ” จนเวลาผ่านไปจนถึง...

ยามต้น : ทรงบรรลุ “ปุพเพนิวาสานุติญาณ” คือ ทรงระลึกชาติในอดีตทั้งของตนเองและผู้อื่น

ยามสอง : ทรงบรรลุ “จุคฺคุปปาตญาณ” คือ การรู้แจ้งการเกิดและดับของสรรพสัตว์ทั้งหลาย

ยามสาม : ทรงบรรลุนิยามสาม “อาสวัชฌญาณ” คือ รู้วิถีกำจัดกิเลสด้วย อริยสังคีติ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในคืนวันเพ็ญเดือน 6 ซึ่งขณะนั้น พระพุทธองค์มีพระชนมายุได้ 35 พรรษา

ธรรมะที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ อริยสังคีติ 4 คือ ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่

1. ทุกข์ คือ ความลำบาก ความไม่สบายกายไม่สบายใจ
2. สมุทัย คือ เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
3. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ และ
4. มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์

ทั้ง 4 ข้อนี้ถือเป็นสังขารธรรม เรียกว่า อริยสังคีติ เพราะเป็นสิ่งที่พระอริยเจ้าทรงค้นพบ เป็นสังขารธรรมชั้นสูง ประเสริฐกว่าสังขารธรรมสามัญทั่วไป

3. ปรีนิพพาน

เป็นวันปรีนิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ ร่มไม้รัง (ต้นสาละ) อยู่ในสวนโนทยานของมัลลกะศรัย โกลีเมืองกุสินารา เมื่อวันเพ็ญเดือน 6 ก่อนพุทธศักราช 1 ปี วันที่พระพุทธเจ้าเสด็จเข้าสู่ปรีนิพพาน (ดับสังขาร ไม่กลับมาเกิดสร้างชาติ สร้างภพอีกต่อไป) การปรีนิพพานของพระพุทธเจ้า ก็ถือเป็นวันสำคัญของคนพุทธทั่วโลกเพราะชาวพุทธทั่วโลก ได้สูญเสียดวงประทีปของโลก เป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่และครั้งสำคัญชาวพุทธทั่วไปมีความเศร้าสลดเสียใจและอาลัยสุดจะพรรณนา อันมีประวัติว่าเมื่อพระพุทธองค์ได้ตรัสรู้และแสดงธรรมมาเป็นเวลานานถึง 45 ปี ซึ่งมีพระชนมายุได้ 80 พรรษา ได้ประทับจำพรรษา ณ เวฬุคาม โกลีเมืองเวสาลี แคว้นวัชชี ในระหว่างนั้นทรงประชวรอย่างหนัก ครั้นเมื่อถึงวันเพ็ญเดือน 6 พระพุทธองค์กับพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย ก็ไปปรับภัตตาหารบิณฑบาตที่บ้านนายจุนทะ ตามคำกราบทูลนิมนต์ พระองค์เสวยสุกรมัททวะที่นายจุนทะตั้งใจทำถวาย ก็เกิดอาพาธลง แต่ทรงอดกลั้นมุ่งเสด็จไปยังเมืองกุสินารา ประทับ ณ ป่าสาละ เพื่อเสด็จดับขันธปรีนิพพาน ในราตรีนั้น ได้มีปริพาชกผู้หนึ่ง ชื่อสุภททะ ขอเข้าเฝ้าและได้อุปสมบทเป็นพระพุทธรูปสาวกองค์สุดท้าย เมื่อถึงยามสุดท้ายของคืนนั้น พระพุทธองค์ก็ทรงประทานปัจฉิมโอวาทว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลายอันว่าสังขารทั้งหลายย่อมมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังกิจทั้งปวง อันเป็นประโยชน์ของตน และประโยชน์ของผู้อื่นให้บริบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด ” หลังจากนั้นก็เสด็จเข้าดับขันธปรีนิพพาน ในราตรีเพ็ญเดือน 6 นั้น

วันวิสาขบูชา จึงนับว่าเป็นวันที่มีความสำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชนทุกคน เป็นวันที่มีการทำพิธีพุทธบูชา เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระคุณของพระองค์ ที่มีต่อปวงมนุษย์และสรรพสัตว์อันหาที่สุคติได้

การประกอบพิธีในวันวิสาขบูชา จุดมุ่งหมายในการประกอบพิธีในวันวิสาขบูชา เพื่อรำลึกถึงพระวิสุทธิคุณพระปัญญาคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีต่อมวลมนุษย์และสรรพสัตว์ อีกทั้งเพื่อเป็นการรำลึกถึงเหตุการณ์อันนำมาซึ่งพระรัตนตรัยทั้ง 3 ประการที่มายังเกิดในวันเดียวกัน และนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ

3. วันอาสาฬหบูชา

วันอาสาฬหบูชา เป็นวันที่สมเด็จพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า ได้แสดง พระปฐมเทศนา หรือการแสดงพระธรรมครั้งแรก หลังจากที่ตรัสรู้ได้ 2 เดือน เป็นวันที่เริ่มประดิษฐานพระพุทธศาสนาเนื่องจากมีองค์ประกอบของพระรัตนตรัยครบถ้วน คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นก่อนพุทธศักราช 45 ปี ในวันเพ็ญ (ขึ้น 15 ค่ำ) เดือน 8 ดวงจันทร์เสวยมาฆฤกษ์

การแสดงพระปฐมเทศนา ได้ทรงแสดงแก่ปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ปัจจุบันคือ สารนาถ เมืองพาราณสี พระธรรมที่แสดงคือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เมื่อเทศนาจบ พระโกณฑัญญะ หนึ่งในปัญจวัคคีย์ ผู้ประกอบด้วย พระโกณฑัญญะ พระวชิระ พระภัททิยะ พระมหานาม และพระอัสสชิ ก็ได้ดวงตาเห็นธรรม มีความเห็นแจ้งชัดว่า ยี่ กิณฺจสมุทฺถมฺมํ นิโรธมฺมุนฺติ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งใดสิ่งนั้นย่อมดับไปเป็นธรรมดา

เมื่อได้ดวงตาเห็นธรรมจึงขออุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าก็ประทานอุปสมบทให้ด้วยวิธีที่เรียกว่า เอหิภิกขุอุปสัมปทา โดยกล่าวคำว่า เธอจงเป็นภิกษุมา คำว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร แปลว่า สูตรของการหมุนวงล้อแห่งพระธรรมให้เป็นไปมีความโดยย่อว่า “ที่สุด 2 อย่างที่บรรพชิตไม่ควรประพฤติปฏิบัติคือ การประกอบตนให้อยู่ในความสุขด้วยกาม ซึ่งเป็นธรรมอันเลวเป็นของชาวบ้าน เป็นของปูลูชน ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประ โยชน์ที่สุดอีกทางหนึ่งคือ การประกอบการทรมานตนให้เกิดความลำบาก ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประ โยชน์

การดำเนินตามทางสายกลาง ไม่เข้าไปใกล้ที่สุดทั้งสองอย่างนั้น เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ ด้วยปัญญาอันยิ่ง ทำดวงตาและญาณให้เกิดเป็นไปเพื่อความสงบระงับ

ความรู้ยิ่ง ความตรัสรู้ และนิพพาน ทางสายกลาง ได้แก่ อริยมรรค มีองค์แปด คือ ปัญญาอันเห็นชอบ ดำริชอบ เจรจาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ พยายามชอบ ระลึกชอบ และตั้งใจชอบ อริยสังคี คือ ความจริงอันประเสริฐที่พระองค์ค้นพบมี 4 ประการ ได้แก่

ความทุกข์ ได้แก่ ความเกิด ความแก่ ความตาย ความได้พบกับสิ่งที่ไม่เป็นที่รัก ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก บรรดาสิ่งใดแล้วไม่ได้สิ่งนั้น ว่าโดยย่ออุปทานในชั้น 5 เป็นทุกข์

สาเหตุแห่งทุกข์ ได้แก่ ตัณหาความทะยานอยาก อันทำให้เกิดอีกความกำหนัด เพลิดเพลินในอารมณ์ คือกามตัณหา ความทะยานอยากในกาม ภวตัณหา ความทะยานในภว วิภวตัณหา ความทะยานอยากในความไม่มีภพ

ความดับทุกข์ โดยการดับตัณหาด้วยอริยมรรค คือ วิราคะ สละ ดับ ปล่อยไปไม่พัวพันหนทางปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 คือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ การเจรจาชอบ การกระทำชอบ การเลี้ยงชีพชอบ ความพยายามชอบ การระลึกชอบ และการตั้งจิตมั่นชอบ

ดวงตา ญาณ ปัญญา วิชา แสงสว่าง ได้เกิดขึ้นแก่พระองค์ว่า นี่เป็นทุกข์ อันควรกำหนดรู้ และพระองค์ ได้กำหนดรู้แล้ว นี่เป็นสาเหตุแห่งทุกข์ อันควรละ และพระองค์ ได้ละแล้วนี่เป็นความดับทุกข์ อันควรทำให้แจ้ง และพระองค์ ได้ทำให้แจ้งแล้ว นี่เป็นหนทางดับทุกข์ อันควรเจริญ และพระองค์ ได้เจริญแล้ว

สรุปได้ว่า ปัญญาอันรู้เห็นแจ้งชัดตามความเป็นจริงในอริยสัง 4 มีรอบ 3 มีอาการ 12 คือ ชั้นแรก รู้ว่าอริยสังแต่ละอย่างนั้นเป็นอย่างไร ชั้นที่สองรู้ว่าควรจะทำอย่างไร ในอริยสังแต่ละประการนั้น และชั้นที่ 3 พระองค์ได้ กระทำตามนั้นสำเร็จแล้ว

พระองค์ทรงเห็นว่า จากการที่พระองค์ทรงค้นพบ คือตรัสรู้ อริยสัง 4 ประการนี้ การที่พระองค์ทรงกล่าวปฏิญาณว่า เป็นผู้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เพราะพระองค์ได้รู้เห็นแจ้งชัดตามความเป็นจริง ในอริยสัง 4 มี รอบ 3 มีอาการ 12 อย่างหมดจดดีแล้ว

เมื่อพระผู้มีพระภาคอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงประกาศพระธรรมจักรให้เป็นไปแล้ว ได้มีการบันลือต่อ ๆ กัน ไปให้ทราบทั่วกันว่า พระธรรมอันยอดเยี่ยมที่พระองค์ทรงประกาศให้เป็นไปแล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เขตเมืองพาราณสี อันใคร ๆ ในโลกจะปฏิบัติไม่ได้

วันอาสาฬหบูชา มีเหตุการณ์สำคัญในทางพระพุทธศาสนาอยู่ 3 ประการ คือ

1. เป็นวันแรกที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระศาสนา โดยทางแสดงพระปฐมเทศนา คือ ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ประกาศสังฆธรรมอันเป็นองค์แห่งพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ที่พระองค์ตรัสรู้ ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย

2. เป็นวันแรกที่บังเกิดพระอรียสงฆ์สาวกขึ้นในโลก คือ พระโกณฑัญญะ เมื่อได้ฟังพระปฐมเทศนาจบ ได้ดวงตาเห็นธรรม ได้ทูลขออุปสมบท และพระพุทธเจ้าได้ประทานอุปสมบทให้ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา ในวันนั้น

3. เป็นวันแรกที่บังเกิดพระรัตนตรัย คือ พระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตน และ พระสังฆรัตนะ ขึ้นในโลกอย่างสมบูรณ์บริบูรณ์

ในวันนี้พุทธศาสนิกชนต่างพากันมาน้อมระลึกพระรัตนตรัย ด้วยการไปพูนนมตามพระอารามต่าง ๆ เพื่อกระทำการบูชาปุษยนียวัตถุได้แก่พระธาตุเจดีย์ หรือพระพุทธปฎิมาที่เป็นพระอุโบสถ อย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยดอกไม้ รูป เทียน เริ่มด้วยการสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย เวียนเทียน และฟังธรรมเทศนา เช่นเดียวกับที่ปฏิบัติในวันวิสาขบูชา การแสดงธรรมในวันนี้จะแสดงเทศน์ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

วันอาสาฬหบูชาจึงเป็นวันที่พุทธศาสนิกชนร่วมกันน้อมระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ศึกษาพระธรรมวินัยอันเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาให้เข้าใจอย่างถูกต้องตรงทางแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ผู้อื่นต่อไปชั่วกาลนาน

4. วันเข้าพรรษา

“เข้าพรรษา” แปลว่า “พักฝน” หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝน โดยเหตุที่พระภิกษุในสมัยพุทธกาล มีหน้าที่จะต้องจาริกโปรดสัตว์ และเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนแก่ประชาชนไปในที่ต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องมีที่อยู่ประจำ แม้ในฤดูฝน ชาวบ้านจึงตำหนิว่าไปเหยียบข้าวกล้าและพืชอื่น ๆ จนเสียหาย พระพุทธเจ้าจึงทรงวางระเบียบการจำพรรษาให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ตลอด 3 เดือน ในฤดูฝน คือ เริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี ถ้าปีใดมีเดือน 8 สองครั้ง ก็เลื่อนมาเป็นวันแรม 1 ค่ำ เดือนแปดหลัง และออกพรรษาในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 เว้นแต่มีกิจธุระจำเป็นซึ่งเมื่อเดินทางไปแล้วไม่สามารถจะกลับได้ในวันเดียวนั้น ก็ทรงอนุญาตให้ไปแรมคืนได้ คราวหนึ่งไม่เกิน 7 คืนเรียกว่า สัตตาหะ หากเกินกำหนดนี้ถือว่าไม่ได้รับประโยชน์แห่งการจำพรรษา จัดว่าพรรษาขาด ระหว่างเดินทางก่อนหยุดเข้าพรรษา หากพระภิกษุสงฆ์เข้ามาทันในหมู่บ้านหรือในเมืองก็พอจะหาที่พักพิงได้ตามสมควร แต่ถ้ามาไม่ทันก็ต้องพึ่งโคนไม้ใหญ่เป็นที่พักแรม ชาวบ้านเห็นพระได้รับความลำบากเช่นนี้ จึงช่วยกันปลูกเพิงเพื่อให้ท่านได้อาศัยพักฝนรวมกันหลาย ๆ องค์ ที่พักดังกล่าวนี้เรียกว่า “วิหาร” แปลว่าที่อยู่สงฆ์ เมื่อหมดแล้วพระสงฆ์ท่านออกจาริกตามกิจของท่าน ครั้นถึงหน้าฝนใหม่ท่านก็กลับมาพักอีกเพราะสะดวกดี แต่บางท่านอยู่ประจำเลย บางที่เศรษฐีมียจิตศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ก็เลือกหาสถานที่สงบเงียบไปห่างไกลจากชุมชนนัก สร้างที่พัก เรียกว่า “อาราม” ให้เป็นที่อยู่

ของสงฆ์ดังเช่นปัจจุบันนี้ โดยปกติเครื่องใช้สอยของพระ ตามพุทธานุญาตให้มีประจำตัวนั้นจะมีเพียงอัฐบริวารอัน ได้แก่ สบง จีวร สังฆาฏิ เข็ม บาตร รัดประคด หม้อกรองน้ำ และมีดโกน และกว่าพระท่านจะหาที่ปักแรมได้ บางทีก็ถูกฝนต้นฤดูเปียกปอนมา ชาวบ้านที่ใจบุญจึงถวายผ้าจ่านำพรษา หรือผ้าอาบน้ำฝน สำหรับให้ท่านได้ผลัดเปลี่ยน และถวายของจำเป็นแก่กิจประจำวันของท่านเป็นพิเศษในเข้าพรรษานับเป็นเหตุให้มีประเพณีทำบุญเนื่องในวันนี้สืบมา

การที่พระภิกษุสงฆ์ท่าน โปรดสัตว์อยู่ประจำเป็นที่เช่นนี้ เป็นการดีสำหรับสาธุชนหลายประการ กล่าวคือ ผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามพระพุทธรูปบัญญัติก็นิยมบวชพระ ส่วนผู้ที่ยังไม่ครบบวช ผู้ปกครองก็นำไปฝากพระ โดยบวชเป็นเณรบ้าง ถวายเป็นลูกศิษย์รับใช้ท่านบ้าง ท่านก็สั่งสอนธรรม และความรู้ให้ และโดยทั่วไป พุทธศาสนิกชนนิยมตักบาตรหรือไปทำบุญที่วัด นับว่าเป็นประ โยชน์

การปฏิบัติตนในวันนี้หรือก่อนวันนี้หนึ่งวัน พุทธศาสนิกชนมักจะจัดเครื่องสักการะ เช่น ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องใช้ เช่น สบู่ ยาสีฟัน เป็นต้น มาถวายพระภิกษุ สามเณรที่ตนเคารพนับถือ ที่สำคัญคือ มี ประเพณีหล่อเทียนขนาดใหญ่เพื่อให้จุดบูชาพระประธานในโบสถ์อยู่ได้ตลอด 3 เดือน มีการประกวดเทียนพรรษา โดยจัดเป็นขบวนแห่ทั้งทางบกและทางน้ำ

แม้การเข้าพรรษาเป็นเรื่องของภิกษุ แต่พุทธศาสนิกชนก็ถือเป็น โอกาสดีที่จะได้ทำบุญ รักษาศีลและชำระจิตใจให้ผ่องใส ก่อนวันเข้าพรรษาชาวบ้านก็จะไปร่วมทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ฟังธรรม และรักษาอุโบสถศีลกันที่วัด บางคนอาจตั้งใจงดเว้น อบายมุขต่าง ๆ เป็นกรณีพิเศษ เช่น งดเสพสุรา งดฆ่าสัตว์ เป็นต้น อนึ่ง บิดามารดามักจะจัดพิธีอุปสมบทให้บุตรหลานของตน โดยถือกันว่าการเข้าบวชเรียนและอยู่จำพรรษาในระหว่างนี้จะได้รับ อานิสงส์อย่างสูง

กิจกรรมสำหรับพุทธศาสนิกชน ในวันเข้าพรรษา

1. ร่วมกิจกรรมทำเทียนจำนำพรรษา
2. ร่วมกิจกรรมถวายผ้าอาบน้ำฝน และจตุปัจจัย แก่ภิกษุสามเณร
3. ร่วมทำบุญ ตักบาตร ฟังธรรมเทศนา รักษาอุโบสถศีล
4. อธิษฐาน งดเว้นอบายมุขต่าง ๆ

5. วันออกพรรษา

ความสำคัญ วันออกพรรษา ได้แก่ วันที่สิ้นสุดระยะเวลาจำพรรษา คือ วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ในวันที่พระสงฆ์จะประกอบพิธีทำสังฆกรรม ซึ่งเรียกว่า วันมหาปวารณา คือ การเปิดโอกาสให้ภิกษุด้วยกันกล่าวตักเตือนกันได้ ทั้งนี้ เพราะในระหว่างพรรษานั้น พระสงฆ์บางองค์อาจมีข้อบกพร่องที่จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุง การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนได้

เป็นวิธีที่จะรู้ถึงข้อบกพร่องของคน ทั้งนี้กระทำโดยเปิดเผย ไม่ถือเป็นเรื่องที่จะมาโกรธเคืองกัน ภายหลัง หรือเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยซึ่งกันและกัน การกระทำหาปวาราณา เป็นการสังฆกรรมอย่างหนึ่งแทนการสวดพระปาฏิโมกข์ (พระวินัย) ที่ได้กระทำทุก ๆ 15 วัน ในช่วงเข้าพรรษา

การปฏิบัติตน

แม้การปวาราณาจะเป็นเรื่องระหว่างพระสงฆ์ด้วยกัน แต่การออกพรรษาก็เป็นวาระสำคัญอีกวาระหนึ่งที่ชาวบ้านจะได้มีโอกาสทำบุญร่วมกัน โดยในวันรุ่งขึ้น คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 มีประเพณีทำบุญตักบาตร ที่เรียกกันว่า ทำบุญตักบาตรเทโว หรือเรียกเต็ม ๆ ว่า ตักบาตรเทโวโรหณะ สืบเนื่องจากความเชื่อตามตำนานที่ว่าวันนี้เป็นวันคล้าย วันที่พระพุทธเจ้าได้เสด็จลงจากเทวโลก หลังจากที่ได้เสด็จกลับจากการ ไปโปรดพระพุทธมารดา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ บางวัดอาจจัดพิธีทำบุญตักบาตรธรรมดา แต่บางวัดก็จัดเป็นงานใหญ่โต เสร็จจากการทำบุญตักบาตรพุทธศาสนิกชนจะไปฟังธรรม และรักษาอุโบสถศีล

กิจกรรมต่าง ๆ ที่ควรปฏิบัติในวันออกพรรษา

1. ทำบุญตักบาตร อุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ
2. ไปวัดเพื่อปฏิบัติธรรม ฟังพระธรรม
3. ร่วมกุศลธรรม “ตักบาตรเทโว”
4. ปิดกวาดบ้านเรือนให้สะอาด ประดับธงชาติตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่ราชการ และประดับธงชาติและธงธรรมจักรตามวัดและสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

ประเพณีเกี่ยวข้องกับวันออกพรรษา

ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันออกพรรษาที่นิยมปฏิบัติ คือ

1. ประเพณีตักบาตรเทโว (วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 หลังจากออกพรรษาแล้ว 1 วัน)
2. พิธีทอดกฐิน (ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 กำหนด 1 เดือน นับตั้งแต่วันออกพรรษา)
3. พิธีทอดผ้าป่า (ไม่จำกัดกาล)
4. ประเพณีเทศน์มหาชาติ (นิยมทำกันในวันขึ้น 8 ค่ำ หรือ วันแรม 8 ค่ำ กลางเดือน 12 ในบางท้องถิ่นอาจนิยมทำกันในเดือน 5 ต่อเดือน 6 หรือในเดือน 10)

บริบทโรงเรียนบ้านค้อกุดจอก

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลบริบทโรงเรียนบ้านค้อกุดจอก ดังนี้

โรงเรียนบ้านค้อกุดจอก จัดการศึกษาระดับอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 56 คน มีบุคลากรครู จำนวน 5 คน ขาดครูที่มีความรู้ความชำนาญวิชา สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์

1. สภาพทั่วไป

สภาพทั่วไปของโรงเรียนบ้านค้อกุดจอก เป็น โรงเรียนที่ครูมีการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และมีการพัฒนาวิชาชีพค่อนข้างสูง โรงเรียนได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนางานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของการประเมินภายนอก เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและมีคุณภาพตามที่กำหนด ซึ่งจะเห็นได้จากการประเมินคุณภาพภายนอก เมื่อปี 2551 ผลจากการประเมินอยู่ในระดับ ดี ทุกมาตรฐานทุกตัวบ่งชี้

สภาพอาคารเรียนของโรงเรียนบ้านค้อกุดจอก มีอาคารเรียน 3 หลัง แบ่งเป็น ตึกเรียนอนุบาล ตึกเรียนประถมศึกษาปีที่ 1-6 อีกหนึ่งตึกเป็นห้องพักครูและห้องสมุดโรงเรียน

2. วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนบ้านค้อกุดจอกมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามระดับชั้น เน้นผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม มีสุขภาพอนามัยและบุคลิกภาพที่ดี พัฒนาบุคลากรให้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

3. พันธกิจ (Mision)

เพื่อให้การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านค้อกุดจอกบรรลุตามวิสัยทัศน์ และนำไปสู่การปฏิบัติ จึงต้องดำเนินการดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ตามมาตรฐานระดับชั้น
2. พัฒนาเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะในวิชาพื้นฐาน เน้นความเป็นไทยและสากล โดยการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. พัฒนาผู้เรียนเพื่อความเป็นผู้นำในอนาคต ตลอดจนส่งเสริมให้มีสุขภาพอนามัยที่ดี

4. ส่งเสริมบุคลากรให้นำสื่อ เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

4. เป้าหมาย

โรงเรียนบ้านค้ออุคจอกได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1,2 ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากร เพื่อให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนมีทักษะตามมาตรฐานแต่ละช่วงชั้น พัฒนาความสามารถของตนเองเป็นคนดี มีวินัย และสุขภาพดีไม่น้อยกว่า 80% เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานแต่ละช่วงชั้น

จากการศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน ผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระพระพุทธศาสนาของครูผู้สอน ยังเป็นกิจกรรมที่เน้นการบรรยาย เน้นการท่องจำ ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาไม่เป็นที่น่าสนใจ ตลอดถึงขาดสิ่งเร้าหรือสิ่งจูงใจในการเรียน นักเรียนไม่ได้ฝึกทักษะและเรียนตามความถนัดของตนเอง ทำให้นักเรียนมองว่า การเรียนสาระพระพุทธศาสนา น่าเบื่อหน่าย ไม่เข้าใจ และมองไม่เห็นความสำคัญ นักเรียนไม่กล้าแสดงออก ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่นมีน้อย นักเรียนเข้าสังคมได้ไม่ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นไม่ได้ ทักษะการแก้ปัญหาาร่วมกันไม่ดี และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ จึงต้องอาศัยการสอนที่หลากหลาย และช่วยจูงใจให้ผู้เรียนมีความตั้งใจ สนใจเรียนมากขึ้น และให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนอย่างมีความหมาย ทั้งก่อให้เกิดเจตคติที่ดีและมีความประทับใจในสิ่งที่เรียนช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาและทักษะกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทั้งความรู้ความสามารถ ทักษะกระบวนการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิกซอว์ เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดความรู้ความเข้าใจ และกระตุ้นให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีการศึกษาเรียนรู้ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับคนอื่น อันจะทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ เติมไปด้วยความสนุกสนานมีชีวิตชีวา เป็นผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างซาบซึ้งและจดจำได้นาน ตลอดจนสามารถฝึกนิสัยให้เข้าสังคมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี นอกจากนี้ยังทำให้สมาชิกสามารถฝึกฝนทักษะในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ได้ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนความสามัคคีและความเป็นประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี มีการประสานงานและคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และจะช่วยลดการแข่งขันในการเรียนลง ทำให้เกิดความอบอุ่น เป็นกันเอง มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน และการทำงานโดยปราศจากความวิตกกังวล ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน และจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

อารุณี บุญยืน (2547 : 80) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ เรื่อง ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 3.58/83.50 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบจิกซอว์ คิดเป็นร้อยละ 77 โดยสรุปว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นตามขั้นตอนอย่างมีระบบ มีการวิเคราะห์หลักสูตร สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีกิจกรรมเป็นกระบวนการที่เป็นขั้นตอน มีสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ยังทำให้นักเรียนเกิดความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าก็สามารถนำไปพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทองเวียน ภวังค์ (2547 : 83) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ผลการวิจัยพบว่า แผนการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 92.06/83.93 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนแบบ ร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการเรียนแบบร่วมมือ สาระการเรียนรู้ สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

กัลยา คาบแก้ว (2550 : 90) ได้ศึกษาศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม โดยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบร่วมมือ รูปแบบจิกซอว์ (Jigsaw) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า แผนพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบจิกซอว์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.40/79.98 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบจิกซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ปฐมพงษ์ บานฤทัย (2550 : 87) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ (Jigsaw) เรื่องการเมืองการปกครองสมัยอยุธยา สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 93.25/91.42 และค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.8884 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน สูงขึ้น มีความพึงพอใจในการเรียนเรื่อง การเมืองการปกครองสมัยอยุธยาอยู่ในระดับมากที่สุด

สฤกษ์ศักดิ์ ชื่นชมจารี (2550 : 80) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ ที่มีประสิทธิ 87.74/82.43 และมีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7129 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 71.29 และพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง สูงกว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลอง มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ในระดับมาก

ธนศักดิ์ อนันต์เรือง (2547 : 81-84) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบ กลุ่มร่วมมือ เรื่องสมการและการแก้สมการวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องสมการและการแก้สมการวิชาคณิตศาสตร์หา ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ และศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ แบบกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโนนค้อดุดู จำนวน 42 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมี ประสิทธิภาพ 98.09/85.79 มีค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการ เรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีค่าเท่ากับ 0.795 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือมีค่าเท่ากับ 4.58 อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก

นรินทร์ กระพี้แดง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้ เทคนิคจิกซอว์ ที่มีต่อทักษะการทำงานร่วมกันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องระบบประชาธิปไตย ในรายวิชา ส 402 สังคมศึกษา ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอน โดยการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิกซอว์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ ร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิกซอว์มีทักษะการทำงานร่วมกันสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คุณศรี พิทักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาไทย ท 203 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียน โดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือกับเรียน แบบปกติ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียน โดยวิธีการ เรียนแบบร่วมมือสูงกว่าการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 คะแนนความก้าวหน้า ของกลุ่มควบคุมร้อยละ 9.0

ศุภกร์ พันธุ์โกศล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนตามปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนแบบร่วมมือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนโดยการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แมตติงลี่ (Mattingly. 1991 : 392-95) ได้ศึกษาโรงเรียนในปัจจุบันที่ใช้การเรียนรู้อย่างร่วมมือ โดยใช้เทคนิคจิกซอว์จากการรายงาน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิคจิกซอว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ในการรวมกลุ่มนักเรียนที่การสนทนาได้ตอบซึ่งกันและกัน มีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการปรับพฤติกรรม เปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ดีขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมเข้าร่วมกิจกรรม การเรียนรู้บรรลุผลสำเร็จสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

โรเบิร์ต (SLavin. 1980 : unpagged) ได้ศึกษาการเรียนรู้อย่างร่วมมือ เทคนิค ทำให้เกิดความชำนาญมีการค้นพบ การวิจัยมานานและมีหลักฐาน มีนัยสำคัญทางสถิติเพิ่มขึ้นของการเรียนรู้ของนักเรียน เทคนิคร่วมด้วยช่วยกัน (STAD) เป็นการช่วยให้นักเรียนมีการเรียนเป็นทีม คะแนนผลการเรียนจะสูงขึ้น หรือต่ำขึ้นอยู่กับปฏิบัติของนักเรียนมีความสามารถของแต่ละบุคคล แตกต่างเกี่ยวกับเชื้อชาติ เพศ ศิว วรรณะ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละบุคคลการเรียนรู้เป็นกลุ่มทำงานแก้ปัญหาซึ่งกันและกันได้ แต่ละคนมีการสนทนาได้ตอบโต้เพียงกันภายในกลุ่ม มีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้เชี่ยวชาญคอยช่วยเหลือแนะนำเป็นผู้เชี่ยวชาญ เทคนิค TGT เป็นเทคนิคกลุ่มแข่งขัน มีเทคนิครูปแบบกำหนดคล้ายแบบ STAD อย่างไรก็ตามนักเรียนมีการแข่งขันกลุ่มอื่นๆ แต่ละกลุ่มแสดงความแตกต่างละกลุ่มมีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญคอยแนะนำสาระสำคัญ และมีกลุ่มบ้านชั้นตอนครูนำเสนอเนื้อหาจัดนักเรียน แข่งขันทดสอบให้รางวัล ลื่นการเรียนแต่ละสัปดาห์ ส่วนเทคนิคจิกซอว์ ครูแบ่งเนื้อหาทั้งหมดที่จะสอนออกเป็นเนื้อหาย่อย โดยให้มีข้อเท่ากับจำนวนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม มีหัวหน้ากลุ่มคอยแนะนำ จากการศึกษาวิจัย ของนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน ได้ประสบความสำเร็จด้วยตนเองวิธีการ 3 เทคนิคนี้ การวิจัย มีหลักฐานเป็นที่แสดงให้เห็นชัดว่า การเรียนรู้ร่วมมือ ได้เป็นประโยชน์แท้จริงในโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับช่วยเหลือซึ่งกันและกันนำไปใช้ในการเรียนในห้องเรียนมีกฎเกณฑ์มีระเบียบแบบแผน

โรเบิร์ต (SLavin. 1982 : unpagged) ได้ศึกษารูปแบบเชิงพรรณนา เกี่ยวกับ 6 เทคนิค
 วิธี ใช้การเรียนรู้ร่วมมือได้มีการวิจัยอย่างกว้างขวาง การใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีค่าทาง
 สถิติที่อ้างอิง ในโครงสร้างรูปแบบ มีเงื่อนไข การปฏิบัติ ตามสัญญาข้อตกลงของแต่ละกลุ่ม
 ทำงานการทำงานภายในกลุ่มย่อยทำงานร่วมกันในเรื่อง เนื้อหาที่ครูกำหนดให้ ลักษณะสำคัญ
 ของการเรียนรู้ร่วมมือจะประสบผลสำเร็จ กลุ่มใดได้คะแนนสูงจะได้รับชัยชนะ มีรางวัลเป็น
 คะแนนเพิ่มให้ กลุ่มเรียนรู้ร่วมมือ มี 6 เทคนิค

1. เทคนิคแบบร่วมด้วยช่วยงานกลุ่ม (STAD)
2. เทคนิค กลุ่มแข่งขัน (TGT)
3. เทคนิคเติมเต็ม (JISAW)
4. เทคนิคร่วมด้วยช่วยกัน (TAI)
5. เทคนิค (LT)
6. เทคนิคสืบสวน (GI)

โครงสร้างรูปแบบแต่ละเทคนิค แตกต่างกันได้ระบุชื่อเฉพาะเจาะจงใช้แต่ละเทคนิค
 และบางเทคนิคมีรางวัลเป็นคะแนนสำหรับกลุ่มใดได้รับชัยชนะ บางเทคนิคมีการเลือกเฟ้นผู้ที่
 เข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม การเรียนรู้สมาคมกันและมีการออกแบบวิชาคณิตศาสตร์หลายครั้งสามารถ
 ใช้ได้ขอบเขตของเนื้อหาวิชา ทั้งหมดนี้มีรูปแบบการวัดที่แน่นอน การเรียนรู้ของนักเรียนมี
 ประสิทธิภาพด้วยตนเอง ช้าชอง มีความรู้ ความชำนาญ ทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้สูงขึ้น และ
 นักเรียนสนทนาได้ตอบนักเรียนใช้สติปัญญา สามารถเรียนรู้ร่วมมือเป็นผลดีต่อโรงเรียนนักเรียน
 ได้มีการอยู่ร่วมกันเข้าใจกัน สมาคมกันในทางสังคม

สุยัน โด (Suyunto. 1999: 3766-A) ได้ศึกษาผลของรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 ของนักเรียนจัดกลุ่ม โดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์
 และศึกษาการรับรู้สภาพแวดล้อมของห้องเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษาในชนบทรูปแบบการ
 วิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มนักเรียน ป.3-ป.5 ตัวอย่าง
 เป็นนักเรียนจาก 30 ห้องเรียน จาก โรงเรียนประถมศึกษา 10 โรงเรียนซึ่งมีจำนวนนักเรียน 664 คน
 จากชั้น ป.3, ป.4 และ ป.5 นักเรียน ป.3-ป.5 จาก 5 โรงเรียน ถูกคัดเลือกมาเป็นกลุ่มปฏิบัติการ
 หรือกลุ่มทดลองในขณะที่นักเรียน ป.3-ป.5 ได้รับคัดเลือกมาเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการ
 การสอนโดยครูที่ได้รับการฝึกฝน โดยการจัดกลุ่มนักเรียนตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (STAD)
 ในขณะที่กลุ่มควบคุมได้รับการเรียนการสอนแบบปกติและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้รับการทดลอง

จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่ม (STAD) ได้รับคะแนนความรู้คณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกตินักเรียนในกลุ่ม (STAD) ชั้น ป.3 และ ป.5 ที่มีคะแนนสูงกว่าที่ได้รับการสอนแบบปกติแต่นักเรียนชั้น ป. 4 ในกลุ่ม (STAD) กับกลุ่มสอนปกติมีคะแนนดังกล่าวไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนในกลุ่ม (STAD) มีเจตคติต่อ

อาร์มสตรอง (Armstrong. 2003 : 884) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการจัดกลุ่มนักเรียน โดยยึดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเป็นทีม (STAD) ได้ทำการศึกษาค้นคว้ากับนักเรียน 47 คน ที่เรียนอยู่ในเกรด 12 ที่ได้รับการสอนแบบดั้งเดิม โดยใช้ตำราเรียนการอธิบาย การบรรยาย เอกสารประกอบการเรียน กับการสอนแบบกลุ่มร่วมมือจัดกลุ่ม โดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียน โดยวิธีการสอน 2 วิธี ดังกล่าว มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และสะดวกต่อการเรียนรู้สังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน และตามข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสอบถามครูและนักเรียน พบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานกับการเรียนมาก จึงควรนำไปใช้ในการสอนให้เหมาะสมในการจัดตารางเรียนแบบเน้นบลิ้อกเวลา

ออสคอซ (Oscoz. 2004 : 2460-A) ได้ศึกษาเพื่อให้ทราบผลของการสื่อสารที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง วรรณกรรมให้หลักฐานว่าการสื่อสารที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางไปพร้อมๆกันนั้นเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้แบบร่วมมือกันสร้างชุมชนขึ้นระหว่างสมาชิกของชั้นเรียน และทำให้การมีส่วนร่วมกันสร้างชุมชนขึ้นระหว่างสมาชิกของชั้นเรียนและทำให้การมีส่วนร่วมเท่าเทียมกันในหมู่นักเรียนงานร่วม 2 งานที่ใช้ในการสื่อสารที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางไปพร้อมกันได้แก่งานจิกซอว์และการอภิปรายโดยเสรี เมื่อวิเคราะห์การใช้งานเหล่านี้ในการสื่อสารใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางไปพร้อม ๆ กัน ในการสอนภาษาต่างประเทศ พบว่า การใช้จิกซอว์หรือการอภิปรายเสรีมักจะอยู่ในกรอบทฤษฎีที่แตกต่างกัน คือ ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์และทฤษฎีสังคมวัฒนธรรม นักวิจัยที่ใช้งานเหล่านี้ต่างเน้นการเจรจาแลกเปลี่ยนความหมายในจิกซอว์ และปริมาณและความซับซ้อนของโครงสร้างประโยคในการอภิปรายโดยเสรี กรอบทฤษฎี 2 กรอบ กับแบบวัดที่กำกับอยู่นั้นไม่จำเป็นต้องขัดแย้งกัน ไม่มีเหตุผลด้านการขาดแคลนการตรวจสอบปริมาณของภาษาและความซับซ้อนของโครงสร้างประโยคของนักเรียนในการศึกษาจิกซอว์หรือในทางกลับกันนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงตรวจสอบปริมาณความซับซ้อนของโครงสร้าง ประโยคและการเจรจาแลกเปลี่ยนความหมายในจิกซอว์และอภิปรายโดยเสรีนอกจากนี้ นักวิจัยเมื่อไม่นานมานี้ได้เรียกร้องให้พิจารณาความถูกต้อง ดังนั้นจึงได้ตรวจสอบการปฏิบัติของนักเรียน โดยใช้แบบวัด 4 ฉบับ วัดปริมาณความ

ซับซ้อนของโครงสร้าง ประโยชน์ความถูกต้องและการเจรจาแลกเปลี่ยนความหมายในจิกซอว์ และการอภิปรายโดยเสรี ผลการศึกษาพบว่า งานวิจัยจิกซอว์ให้ภาษาและการเจรจา แลกเปลี่ยนความหมายที่ถูกต้องมากกว่าการอภิปรายโดยเสรีอย่างมีนัยสำคัญ การอภิปรายโดยเสรีให้ปริมาณและอนุประโยคมากกว่าจิกซอว์อย่างมีนัยสำคัญผลการศึกษาครั้งนี้บอกนักปฏิบัติว่าจะใช้งานใดเมื่อตั้งใจจะวัดลักษณะของภาษาโดยจำเพาะลักษณะหนึ่งลักษณะการสื่อสารที่ใช้คอมพิวเตอร์ เป็นสื่อกลางแบบร่วมมือกันและแบบเน้นกระบวนการนั้นต้องการเครื่องมือประเมินใหม่และ

จอห์นสัน (Johnson, 2004 : 3582-A) ได้ศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์การรู้หนังสือของเด็กปฐมวัย ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างแม่ชาวไอริชที่มีความบกพร่องกับลูกของตน เพื่อให้ได้คำตอบของคำถามวิจัย 4 ข้อ ใช้สอพบครั้งนี้คือ (1) แม่ชาวไอริชที่มีความบกพร่อง (เสียเปรียบ) จัดการกับลูก ๆ ก่อนวัยเรียนของตน ในเหตุการณ์การรู้หนังสือเช่นการอ่านหนังสือ นิทานและการสร้างปริศนาจิกซอว์อย่างไร (2) ประสบการณ์จากโรงเรียนที่มีมาก่อนของแม่ส่งผล ต่อบทบาทของเธอในฐานะที่เป็นครูคนแรกของลูกอย่างไรบ้าง (3) วัฒนธรรมความเป็นเพื่อนบ้าน ส่งผลต่อการพัฒนาการรู้หนังสือของเด็กอย่างไรบ้าง และ (4) มีปัจจัยเสี่ยงอะไรบ้างที่ขัดขวาง พัฒนาการ ในการรู้หนังสือของเด็ก ๆ ชาวไอริชเหล่านี้ วิธีการศึกษาได้ตรวจสอบการแลกเปลี่ยน สนทนากันระหว่างแม่ชาวไอริชที่มีความบกพร่องจำนวน 3 คน กับลูกก่อนวัยเรียนของตน ซึ่ง อาศัยอยู่ใกล้กันระดับดินประเทศไอร์แลนด์ในขณะที่ย่านหนังสือนิทานให้ลูกคนฟังและได้ช่วยลูก สร้างปริศนาจิกซอว์ขึ้น ทำการบันทึกบทสนทนาถอดเทปการสนทนา และวิเคราะห์เป็นทักษะ การอ่านและประเภทกลยุทธ์การสอน เพื่อกำหนดเจตนาการรู้หนังสือของแม่ในระหว่างรอบที่ เธอปฏิบัติบันทึกวารสารทางวิชาการ บันทึกภาคสนามและการสัมภาษณ์ แม่เหล่านี้ได้บันทึก เป็นสารสนเทศอื่น ๆ และทำให้ได้ข้อมูลแบบสามเส้าผลการศึกษาที่สำคัญ 4 ประการ ปรากฏ ดังนี้ (1) แม่ที่มีความบกพร่องเหล่านี้ให้ใช้เทคนิคเหมือนกันหลายอย่างที่ครูประจำชั้นใช้ระหว่าง บทเรียนการอ่านแม่พยายามใช้คำถามระดับสูงและระดับต่ำ (ยาก- ง่าย) กลยุทธ์การสอนและ ปฏิสัมพันธ์อื่น ๆ ที่คุ้นเคยมากในห้องเรียน (2) การสร้างปริศนาจิกซอว์ให้ปฏิสัมพันธ์ในการ เรียนรู้หนังสือได้มากกว่าการอ่านหนังสือนิทานให้ฟัง (3) สภาพแวดล้อมของความเป็นเพื่อนบ้าน ที่มีความบกพร่องหรือเสียเปรียบแสดงให้เห็นความเสี่ยงหลายด้านต่อพัฒนาการ ในการรู้หนังสือ ของเด็กเหล่านี้(4)แม่ใช้พฤติกรรมการคิดต่างๆออกมาเพื่อให้เกิดความคิดภายในลึกๆที่เป็นเสี่ยง ออกมาในระหว่างที่มีปฏิสัมพันธ์ในการรู้หนังสือ

สเต็ปกา (Stepka, 2000 : 3893-A) ได้ศึกษาเพื่อตรวจสอบความแตกต่างด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างนักศึกษาสาขาวิชาเอกเศรษฐศาสตร์จุลภาค ในสองแผนก

ในวิทยาลัยชุมชนชนบทแห่งหนึ่งที่ใช้กลยุทธ์การสอน 2 กลยุทธ์ คือ วิธีการสอนแบบร่วมมือกันใช้จิกซอว์ และวิธีการสอนแบบบรรยายวิธีการศึกษาใช้แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน กับทั้ง 2 แผนก เพื่อ (1) สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทั้ง 2 แผนก และ (2) เพื่อกำหนดว่า ในปลายภาคเรียนกลุ่มหนึ่งปฏิบัติได้ดีกว่ากลุ่มหนึ่งหรือไม่ ครูคนเดียวสอนทั้งสองแผนก และวัดผลสัมฤทธิ์โดยใช้แบบทดสอบย่อยกับกลุ่มและสอบย่อยเป็นรายบุคคล ผลการทดสอบเกิดปนกัน บางครั้งนักศึกษาแผนกที่เรียนรู้แบบร่วมมือกันใช้จิกซอว์ทำคะแนนได้สูงกว่าหลายครั้ง วิธีการสอนแบบบรรยายทำคะแนนได้สูงกว่า โดยภาพรวมแผนกที่เรียนรู้แบบร่วมมือกันใช้จิกซอว์ทำคะแนนได้สูงกว่าแผนกที่สอนแบบบรรยาย เมื่อเปรียบเทียบทางวิชาการปัจจัยหลายประการอาจจะช่วยให้เกิดผลดังนี้ รวมทั้งการนำกลยุทธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือกันไปใช้ของอาจารย์ผู้สอนความพร้อมของนักศึกษาตลอดจนการขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารเพื่อการวิจัยครั้งนี้ทำการประเมินการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างนักศึกษาที่เรียนรู้แบบร่วมมือกันใช้จิกซอว์กับนักศึกษาแผนกที่ใช้การบรรยายปรากฏว่าการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทั้งเป็นรายบุคคลและภายในกลุ่มทั้งสองกลุ่มการปฏิบัติต่อข้อคำถามในแบบทดสอบในระดับสูงขึ้นไปทั้ง 2 แผนก แสดงว่ามีความแตกต่างกันเล็กน้อยเมื่อประเมินด้วยการวิเคราะห์ ไค-สแควร์โอกาสทำการประเมินเพียงครั้งเดียวตลอดภาคเรียน ซึ่งให้เห็นว่ามีความแตกต่างกันในการปฏิบัติทดสอบในระดับที่สูงขึ้นระหว่างแผนกที่เรียนรู้แบบร่วมมือ

จากผลการวิจัยทั้งภายในและต่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยส่วนใหญ่จะศึกษาวิจัยตัวแปรด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว พบว่า หลังจากผู้เรียนได้รับการการสอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิกซอว์แล้ว ตัวแปรที่ศึกษาวิจัยคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับตัวแปรด้านอื่น ๆ